

L'EMIGRANT

AGOST [9]

CATALA:

El teu Cinema és el
"MIRAFLORES"

Stat. Exhibidora Pirineus

EDUARD AUSENSI

FABRICA DE BOTONS I INSIGNIES MILITARS

Avinguda d' Itàlia, 1848

Telèfon, 45971

ARMENGOL PALMES
PINTURA, DECORACIO =

AV. PORTUGAL, 999 — TELEFON, 52477
SANTIAGO

Castellà Granja i Cia.

Huérfanos, 780 — Telèfon 30472

Cigars "Romeo y Julieta"

Xereç "Tio Paco"

Conyac "La Parra de Oro"

PER A MOBLES FINIS,

OYONARTE

PER A INSTAL·LACIONS ARTISTIQUES,

OYONARTE

PER A CONSTRUCCIONS DE FUSTA,

OYONARTE

MIQUEL OYONARTE

GIRARDI, 1435 — TELEFON, 47685
SANTIAGO

RESTAURANT DEL CENTRE CATALA

Huérfanos, 1111. — Telèfon 86583

ATES PER CARLES MOLLO

CUINA NETAMENT A LA CATALANA

VINS I LICORS DE PRIMERA QUALITAT

ESPECIALITAT EN BANQUETS

Qnines Companyies m'ofereixen
més garanties i facilitats?.....

DECIDIDAMENT

Federació Xilena d'Assegurances

**LA NUMANCIA
LA FEDERAL I
CAUPOOLICAN**

Incendis - Marítimes — Transports — Garanties, etc

VALPARAISO (Gerencia)

Prat, 865 - Casilla 744 - Tel. 5854

SANTIAGO

Huérfanos, 972 - Casilla 1993 - Tel. 89684

Llibreria SALVAT
Barcelona-Santiago

Agustinas 1043 — Casilla 2326 — Teléf. 84734

SANTIAGO

El millor assortit de llibres

La millor llibreria

TRANSPORTATION

EMPRESA DE TRANSPORTS

H. BEDWELL i LEONART GERMANS LTDA.

ROSAS 1857

TELEFON 62483

Confeccions OBACH

IMPORTACIO

EXPORTACIO

AV. INGLATERRA 1778

SANTIAGO - XILE

CASILLA 6555

TELEFON 64334

Assegurances

VIDA I INCENDIS

BARTOMEU SOLER I URGELL

HUERFANOS, 1055 - INTERIOR, 336 - OF. 204-8

TELEFONS, 62442 - 83151 - 74838

Forn i Pastisseria

Montserrat

d'ANDREU PLA

ENSAIMADES, COQUES I TORTELLS A
L'ESTIL DE LA NOSTRA TERRA.

ELS PRODUCTES D'AQUESTA CASA SON
GARANTIA DE QUALITAT I D'HIGIENE

ES REPARTEIX A DOMICILI

Puente, 825 — Santiago — Telèfon, 60147

Tallers Hispània

INSTAL·LACIONS

MOBLES

DECORACIO

FUSTERIA D'OBRES

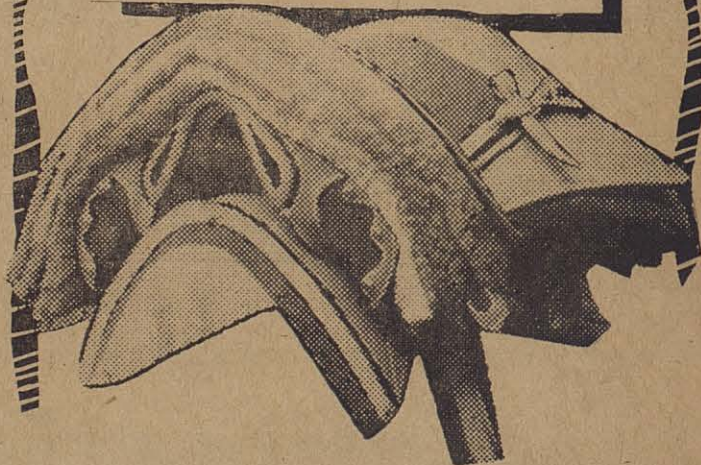

TALLERS I OFICINES:

RUIZ TAGLE 1249

CASA MALLOL

SAN PABLO 2720 — CASILLA 5527
SANTIAGO

TODA CLASE DE ARNESES Y MONTURAS

ENTREGA INMEDIATA

Stock permanente — Cascos, avíos, riendas, frenos

L'EMIGRANT

AGOST DEL 1945

ELS FRANQUISTES SE-
GUEIXEN BUSCANT REY

ANY I DOLÇA CATALUNYA, PATRIA DEL MEU COR... N° 9

Portantveu de "Solidaritat Catalana"

Editor: Agrupació Democràtica Catalana.

Redactors: Amichatis, Josep Ma. Xicota, Joan Manresa, Josep Ma. Casasses, Josep Ma. Imbert, Josep Torre de Mer i Santiago Meléndez.

Dibuixants: Roser Bru, Amichatis-Montero i Eduard Caces.

PREUS:

Subscripció a Xile \$ 100 l'any

Exemplar \$ 10

Per a altres països: Preus convencionals

Direcció postal: CLASIFICADOR 578 — SANTIAGO

NOTA.—Els articles signats, de caire polític o polèmic, són publicats sota l'exclusiva responsabilitat de llurs autors. Els articles no signats i les notes, ho són per compte de l'Entitat Editora.

SUMARI

Portada, per Roser Bru. — La República en marxa. — Editorial. — La República ja té Govern. — Solidaritat Catalana. — Montmartre. Montmartre, tradició i avançada, per Santiago Meléndez. — L'Estatut de Catalunya. — L'admirable exemple de la Dona Catalana, per J. M. I. — Ruta d'exili. "Saint-Cyprien", per Joan Manresa. — Festa Major. — Recordeu-vos de Catalunya, per C. Mallo. — Centre Català. El tradicional homenatge a la Dona Catalana. — Noticiari.

La República en marxa

LA REPUBLICA espanyola té ja el seu President. La designació, recaiguda en la persona de Martínez Barrios, era d'esperar, per tractar-se del fins ara President del Parlament, i, per tant, el successor legal de la dignitat que deixà vacant el senyor Manuel Azaña.

Van acomplint-se, així, les fases que han de conduir a la resolució dels problemes que afecten, de manera immediata, l'ordenació dels diferents pobles peninsulars, emmarcats en aquella República que deixà suspesa la traïció dels feixistes.

Aquests dies, també, es reuniran les Corts republicanes, a les quals es presentarà el nou Govern que haurà d'impulsar, des de l'exili, el restabliment de les facultats que en mala hora, violentament, varen ésser destruïdes.

I bé. Sigui quin sigui el cap d'aqueix Govern, l'organisme que ell dirigeixi comptarà amb la nostra adhesió. La nostra posició ja és coneguda de tothom. Per a nosaltres, la República no ofereix dubtes de cap mena. Car si Catalunya centra els nostres anhels i els nostres ideals, entenem que la República és l'únic camí per tal que esdevinguin viables, per tal d'aconseguir finalment que la nostra Pàtria pugui manifestar la seva sobirana voluntat.

L'imperialisme japonès acaba de seguir també el mateix camí de la rendició que la fermíssima voluntat de les Nacions Unides fixà, d'una manera inexorable, a la Itàlia feixista i a l'Alemanya nazi.

Finalment, i molt més aviat del que tots creïem, deixarà d'escoltar-se sobre la terra l'horrible estrèpit de les armes. Haurà acabat la follia de destrucció física i mate-

rial, i d'intens dolor en els esperits, que uns homes vils i sense escrúpols de cap mena, i uns règims mil vegades criminals llençaren sobre la humanitat atormentada.

La nostra primera sensació, aparellada a la de tots els homes i pobles empesos per ideals justes i humans, és d'alliberament, de joia intensa i exultant. Però pesa també damunt tots nosaltres la transcendència enorme d'aquest moment històric. El nostre esperit, que romangué inalterablement ferm en la confiança del triomf, a través de totes les vicissituds d'aquests sis anys de guerra universal i dels tres anys anteriors —els de la nostra lluita—, i que tingué la seguretat de la definitiva victòria, àdhuc en les circumstàncies més adverses a les armes de la Democràcia, experimenta, tanmateix, un íntim i profund extremiment en aquestes hores en les quals ens trobem enfront de l'adveniment de la Pau.

Arriba el moment excels. Es gesta un món nou. I de tots i de cadascun dels homes i dels pobles depèn que aquesta gestació ens porti la satisfacció dels nostres desigs i constitueixi per a la nostra època un motiu del més legítim orgull, o que, pel contrari, es malmetin tots els esforços, tots els sacrificis i totes les esperances.

La humanitat —aquesta trista humanitat que fa la seva via entre il·lusions i desenganys— vol, necessita, ara com en cap altra ocasió, que el món sigui estructurat d'una manera veritablement lliure i justa. La humanitat es daleix per un món millor...

Fa més d'un any, quan la guerra es trobava en les seves fases més importants i definitives —anava a produir-se el desembarc aliat a les platges franceses, i els soldats tenien davant dels seus ulls esgarrifosos espectres de sang i foc, i les mares sentien a les seves entranyes l'urpada de la més cruel temença i del més horrible neguit—, algú, molt enlairat, judicà que la lluita era, cada dia, menys ideològica. Aquelles paraules promogueren, entre nosaltres i arreu del món, una onada d'estupor i d'indignació. Cap esperit sà i generós no podia comprendre, en efecte, que hom pogués exigir a la humanitat l'acceptació sense protesta —al contrari, amb delit— de l'apocalíptica processó de privacions, sacrificis, perills, enfermetats, dolors, destrucció, mort..., si no havia de trobar-hi la única compensació possible, la de saber que tot s'acceptava per tal d'assolir el triomf efectiu d'un ideal. I hom apel·là, una vegada més, a aquells principis establerts a la Carta de l'Atlàntic —convertida després en pacte de les Nacions Unides—, els quals, encara que fossin només l'afirmació d'uns ideals, sense concretar-ne llur aplicació, havien esdevingut, tanmateix, per a tota la humanitat, el

símbol de la seva decisió d'imposar sobre el món l'imperi de la veritable justícia i llibertat.

"Dret de tots els pobles a elegir el règim de govern sota el qual han de viure". "Restitució dels drets sobirans i de la independència als pobles que n'han estat desposseïts per la força". "Que tots els Estats, grans o petits, victoriosos o vençuts, tinguin accés, en igualtat de condicions, al comerç i a les matèries primes necessàries per a llur prosperitat econòmica". "Col·laboració estreta entre totes les nacions per tal que assoleixin el millorament de les normes de treball, prosperitat econòmica i seguretat social". "Implantació d'una pau que doni a totes les nacions la seguretat dintre de llurs pròpies fronteres, i que a tots els homes, arreu del món, els doni ferma confiança d'una vida lliure de temences i de necessitats".

I en el quart aniversari de la Carta de l'Atlàntic, ha arribat l'hora tan desitjada de la victòria de les Nacions Unides, de la pau, de la justícia; ha arribat el moment en què, amb generositat d'esperit, amb una veritable mística de la perfecció i amb ferma voluntat, aquella professió de fe, aquella prometença han de convertir-se en una realitat feliç i feconda.

La humanitat, ¿veurà satisfets els seus afanys?... La victòria obtinguda tan durament en els camps de lluita, ¿s'imposarà d'una manera efectiva i perdurable en els esperits?...

... Si aquests són els nostres lògics neguits quan enfoquem la post-guerra des d'un punt de vista simplement però profundament humà, la nostra preocupació esdevé més intensa encara en voler augurar les conseqüències immediates que el final de la guerra ha de tenir per a Catalunya. La única conseqüència possible hauria d'ésser l'urgent desaparició de la tirania franquista o de qualsevol manifestació del conjunt de forces feixistes que li han donat vida i l'han recolzat.

Els catalans tenim la convicció que Catalunya i els altres pobles de l'Estat espanyol hem estat els primers en ésser víctimes, a Europa, de l'agressió feixista i els primers en combatre-la amb les armes a la mà, i amb totes les forces espirituals i materials que han estat al nostre abast. Nosaltres estem convençuts que, a casa nostra, i àdhuc a les altres terres de la península, la tirania mai no hauria triomfat si els feixistes autòctons no haguessin disposat del considerable ajut d'Itàlia i Alemanya, i de la culpable inhibició de les autoanomenades democràcies. Nosaltres no ens podem resignar, doncs, a que, mentre hom afirma que el feixisme ha estat vençut radicalment per les armes, i que s'ha de combatre en els esperits fins a fer-lo desaparèixer del món, perduri sobre la nostra pàtria l'opressió feixista de Franco i els seus escamots. Nosaltres hem de proclamar davant del món aquestes veritats, d'una manera continuada, creant i aprofitant totes les circumstàncies, fins que ens sigui feta justícia.

La consciència internacional ha assenyalat cruament a Franco el seu rebuig, amb l'acord de la Conferència de les Nacions Unides a San Francisco de Califòrnia, i amb la Declaració formulada a Potsdam per Truman, Attlee i Stalin. Han estat passos fermes i de gran abast. Però no són suficients. Cal l'aplicació de mesures més enèrgiques i sense contemplacions. Es precis que sigui facilitada la lliure manifestació de la voluntat democràtica de Catalunya i dels altres pobles d'Espanya. Es aquesta una obra d'estricta justícia i a l'ensems assenyadament previsor. Cal tenir ben present que la revifalla del feixisme —segura si hom tolera que segueixi oprimint qualsevol país— seria un cop definitivament mortal per a la humanitat.

La República ja té Govern

Les gestions dirigides a posar en acció les Institucions Republicanes Espanyoles han obtingut darrerament l'èxit més complert.

A Mèxic s'ha reunit el Parlament de la República, a l'edifici colonial del "Cabildo", cedit amb els efectes d'extra-territorialitat pel President mexicà senyor Manuel Avila Camacho.

El Parlament ratificà unànimement a Don Diego Martínez Barrios com a President provisional de la República Espanyola, atesa la seva condició de President de les Corts. Seguidament el Dr. Negrín va presentar la dimissió del Govern Republicà i el senyor Martínez Barrios encarregà al senyor Josep Giral la formació del nou Govern de la República.

Aquest va quedar constituït el dia 26 d'agost.

PER a informació dels nostres lectors, considerem oportú reproduir la declaració feta pública, el 26 d'agost, pel cap del Govern republicà a l'exili, senyor Josep Giral:

"El President de la República m' honora el passat dia 22, amb l'encàrrec de formar Govern. Vaig acceptar-lo tenint en compte dues consideracions: la primera, perquè havent estat apartat de les lluites polítiques durant l'emigració, però conservant, tanmateix, bones relacions amb els sectors en pugna, vaig creure podia aglutinar la major part de les agrupacions polítiques republicanes que, atesa la gravetat de l'hora, havien exposat la necessitat de cedir en llurs posicions irreductibles en benefici de la República i Espanya; la segona, perquè vaig considerar deure inexcusable de tot espanyol posar-se al servei del President de la República.

"Jo lamento que, en aquestes circumstàncies, quedin per pròpia voluntat fora del Govern, alguns sectors minoritaris de l'emigració, per raons que respecto encara que no comparteixo, però des d'ara declaro que el Govern representa no tan sols els partits i organitzacions que l'integren, sinó tots els espanyols demòcrates sense excepció, així com que desitja i espera que la seva actuació conseqüenci rectificar les abstencions, restant obert per a tots els absents, perquè tots

són necessaris, encara que ningú imprescindible, en la tasca de recuperació de la República.

"Els termes del primer encàrrec són coneguts: Formació d'un Govern en el que hi estiguessin representats els grups polítics lleials al règim, amb representació a les Corts, i les forces socials allunyades voluntàriament del Parlament.

"En compliment del desig exposat pel President, vaig començar a l'acte les meves gestions, posant-me en contacte amb el Cap del Govern dimissionari per a sol·licitar-li la seva col·laboració, oferint-li la Vice-presidència i la cartera d'Estat. El Dr. Negrín cregué necessari consultar amb l'agrupació política a la que pertany, la qual negà l'autorització per a acceptar els llocs que se li oferien. Mentrestant, requerit també el Partit Comunista, vaig rebre una rotunda negativa a la col·laboració, que sols estaven disposats a prestar-la a un Govern presidit pel Dr. Negrín.

Els altres partits i organitzacions es posaren a la meua disposició per a aconseguir la formació del Govern. La negativa del grup del Dr. Negrín i del Partit Comunista, en impossibilitar la cooperació de tots, m' obligà a manifestar la situació al President. Aquest tornà a honorar-me amb la seva confiança per a la formació d'un Govern amb majoria al Parlament. Els partits d' esquerra i la Unió Republicana Socialista, els Governos autònoms de Catalunya i Euscadi, la Unió General de Treballadors i la Confederació Nacional del Treball em donaren les facilitats demanades i ja amb llur valuosa cooperació, vaig intentar novament assolir la col·laboració personal del Dr. Negrín. En aquests intents per a aconseguir-la, que s'han realitzat cinc vegades, han transcorregut els dies 22, 23, 24 i 25, i lamento profundament que la dificultat no hagi pogut ésser salvada malgrat els esforços realitzats per a assolir-ho.

L'expectació internacional i irreductibilitat de posicions no permetia retardar més la formació d'un Govern majoritari que pogués emprendre immediatament les tasques assignades a la nota de la Secretaria de la Presidència donada a conèixer el dia 22, i utilitzant els lleials oferiments de les agrupacions polítiques que constitueixen la majoria parlamentària, de les entitats sindicals i d'il·lustres personalitats de l'emigració, he procedit a la formació del Govern que el President de la República acaba d'aprovar-me. La composició política del Govern és la següent: Izquierda Republicana, un Ministre; Unió Republicana, un Ministre; Partido Socialista, un Ministre; partits catalans, un Ministre; partits bascs, un Ministre; Unió General de Trabajadores, un Ministre; Confederación Nacional del Trabajo, un Ministre; personalitats d'alt prestigi internacional, tres Ministres. Alguns dels membres del Govern es troben fora de Mèxic, residint uns a l' Argentina i altres a França, però aviat podran incorporar-se a les tasques del Govern".

SOLIDARITAT CATALANA

SOLIDARITAT CATALANA, moviment de coordinació de les forces polítiques i socials de Catalunya amb l'emigració antifranquista, agrupada a l'entorn del President de la Generalitat, senyor Josep Irla, fa constar la seva profunda satisfacció davant del fet que els demòcrates espanyols, superades anteriors diferències, hagin arribat, a Mèxic, a través d'una solemne reunió de les Corts republicanes, a l'acord que es concreta en la designació del senyor Diego Martínez Barrio, com a President provisional de la República espanyola i a la formació del seu Govern a l'exili, sota la direcció del senyor Josep Giral, recolzat per tots els republicans.

SOLIDARITAT CATALANA uneix la seva veu a la de tots les homes veritablement demòcrates i lliures que proclamen la necessitat que el repudi que el règim feixista del general Franco meresqué de les Nacions Unides, a la Con-

ferència de San Francisco, i dels tres Grans, segons la Declaració de Potsdam, sigui portat fins a la seva lògica conseqüència, es dir al trencament absolut de les relacions internacionals amb aquell règim.

SOLIDARITAT CATALANA afirma que, tota vegada que Franco disposa avui de tot l'aparell de repressió dels Estats feixistes, no trencar amb ell internacionalment significa, de fet, donar-li tota classe de facilitats per a la perpetuació de la seva tirania. I la permanència de Franco, o de qualsevol dels seus substituïts, en el poder, impedit així a la ciutadania de Catalunya i dels demés pobles d'Espanya la lliure expressió de la seva veritable voluntat democràtica, és llançar-la, tard o d'hora, i d'una manera desesperada, als horrors d'aquesta guerra civil que hom afirma vol ésser evitada.

Santiago de Xile, 27 d'agost del 1945.

Manifest de "Solidaritat Catalana" publicat a París

CATALANS:

DESTROSSADA materialment i moralment per la guerra civil espanyola, assaig general de la guerra amb què l'imperialisme totalitari havia de devastar el món, Catalunya ja fa sis anys que sofreix sota l'opressió feixista.

Sis anys, que els catalans restats a la terra pairal veuen com el vencedor calcina rancuniós tots els símbols de la nostra espiritualitat, tota manifestació pública de la nostra llengua, i s'esforça a destruir la nostra vida política, econòmica i social. Sis anys que els catalans exiliats més enllà de les Alberes o a l'altra banda de l'Atlàntic es morfonen en l'enyorança de la Pàtria llunyana i de la llar perduda. Aquells sofreixen el terror franquista, aquests han sofert una nova guerra; d'uns i altres, molts han conegut les misèries dels camps de concentració, l'esclavitud de les companyies de treballadors, les presons, àdhuc els turments i la mort. Llargs mesos de sofriment, que hauran estat tanmateix fecunds si en el cor dels catalans romasos a Catalunya i dels catalans exiliats, el sentiment nacionalista ha enfondit cada dia més les seves rels, penyora d'un futur de convivència i de mútua comprensió. Poc valdriem els catalans, si en el caliu de l'infortuni no haguéssim depurat amb un balanç rigorós la nostra consciència de patriotes. Que ningú no es perdoni a ell mateix allò que no vulgui perdonar als altres; que ningú no reclami un oblit que no estigui disposat a atorgar; car la grandesa dels pobles no es fonamenta damunt dels odis, de les rancúnies ni de les venjances. I és la grandesa —la grandesa de l'esperit— que els catalans hem d'ambicionar per a la nostra terra; la grandesa de Catalunya, de la nostra Catalunya que necessita del treball i de la intel·ligència de tots els seus fills, per tal de fer-ne un poble on tothom pugui tenir un bon lloc.

Aquesta situació excepcional dels catalans produiria una

desmoralització en la vida futura de Catalunya, si no sabéssim, des d'ara, sublimar l'esperança de tots entorn d'un sentiment nacional, que marqui una concepció superior del nostre poble. Cal, doncs, encarrilar els diferents interessos espirituals i materials vers un sentiment de missió que constitueixi una nova Catalunya, i, per ella i a través d'ella, garanteixi alhora i per sempre més el nostre dret de poble a disposar dels seus destins, i a la República, l'exercici permanent de la voluntat democràtica.

Catalunya no és pas un nom geogràfic llançat a l'atzar damunt un tros de terra qualsevol. Catalunya és un poble que enfonsa les seves rels en les capes més profundes de la Història; és una nació que mil anys d'existència política, entreteixida de glòries i de malaurances, han afaïçonat de manera inconfusible. Dessagnada i convalescent, Catalunya viu i vol projectar-se en el futur. Per a viure, però, Catalunya, tot just sortida de la guerra i de la presó haurà de

ESCOLTEU

TOTS ELS DIUMENGES
de 1,30 a les 2 de la tarda
"PER CATALUNYA"

Audició de "SOLIDARITAT CATALANA"

Radio "La Americana" C. B. 130 i C. E. 960 (ona curta)

Freqüència de 9660 Ke. Banda de 31 mt. Logitud d'ona 31,25 mt.

realitzar un llarg esforç de redreçament. Depèn de nosaltres —de nosaltres sols— de fer aquest esforç possible. És hora de preterir a segon terme tot allò que ens separa; cal reforçar i refer tot allò que ens uneix i ens aixopluga. Malgrat tot, els catalans tenim la sort que la persecució desfermada contra la nostra bandera i contra la nostra llengua i tot allò que elles representen, ens les han fetes més nostres que mai.

Es a l'ambient que respirem dins i fora de Catalunya el desig de lliurar-nos tots a una obra constructiva, que aprofiti les lliçons del passat i prepari un esdevenidor de pau i de progrés. Instintivament, els uns sota l'opressió, els altres a l'exili, els catalans han apretat els rengles, arribant a una estreta solidaritat. El fet s'ha produït arreu; el nom ha brollat espontani: SOLIDARITAT CATALANA, com aquella que va respondre a la militarada del 1905. Solidaritat sentimental, d'on sortirà la nova renaixença de Catalunya, si tots els catalans individualment i totes les organitzacions de la nostra terra hi aporten llur esforç.

Dins aquest clima de solidaritat patriòtica, convençudes de llur responsabilitat davant la transcendència històrica del moment, les representacions dels partits republicans de disciplina catalana i de les forces de la resistència, que actuen dins de la nostra terra, alcen públicament la bandera d'una Solidaritat política, de fet ja pactada i eficient en la resistència clandestina de Catalunya. Al servei de la més ampla solidaritat patriòtica i sentimental, els republicans de Catalunya volem estructurar una entesa política que estabilitzi la nostra vida pública.

Tanmateix, la tasca d'enderrocament del Feixisme, de reinstauració de la República i de reconstrucció de Catalunya, ha d'ésser l'obra conjunta de totes les forces polítiques, econòmiques i socials de Catalunya. Les organitzacions obres sindicals, tan importants per llur massa com per llur disciplina, hi tenen un lloc assenyalat. No oblidem tampoc els nuclis afiliats dins els partits de disciplina no catalana o que en segueixen les directrius. Ells també poden dur, en el moment que calgui, llur col·laboració a l'obra comuna per tal que tots junts puguem fer, per Catalunya i per la República, un treball eficient.

Els nostres propòsits són, abans que tot, de treballar a l'enderrocament del règim dictatorial espanyol i a restablir la Legalitat Republicana. Cert que ni la Constitució republicana del 1931 ni l'Estatut de Catalunya del 1932 no satisfan plenament les nostres aspiracions, i afirmem, per tant, la nostra voluntat de cercar-ne la reforma per procediments democràtics.

La liquidació de la Dictadura fóra mancada, si hom la limitava al quadre estrictament polític. Altres són, també, les preocupacions de l'hora, i els nostres desigs van més lluny. Voldriem que la nostra Solidaritat, continuant a Catalunya després del seu alliberament, pogués plasmar una obra fecunda de govern, que marqués dins la nostra història un període d'avenç i de prosperitat en tots els ordres. Tenim fe que una tasca ben dirigida, encarrilant la cooperació a redreçar la nostra economia, pot fer de Catalunya un dels països més equilibrats de la nostra vella Europa, pel seu benestar social. Voldriem, així mateix, elevar cada vegada

més el nivell mitjà de cultura del nostre poble, per tal que cap possibilitat intel·lectual no s'aflorés. Ho voldriem, i estem disposats a tot l'esforç per a assolir-ho.

Estem segurs que la bandera de SOLIDARITAT CATALANA, alçada per nosaltres, condensarà al seu entorn aquella tan vasta i difusa opinió catalana que es refusa a les lluites dels partits perquè sent i comprèn allò que és comú a tots, millor que no pas les diferències que ens separen. Col·laboració de tots, dels catalans i dels no catalans que col·laboren també en l'engrandiment del nostre poble, i, per tant, a l'enfortiment de la seva personalitat. Perquè mai no hem dubtat del patriotisme del poble de Catalunya, creiem que, ferm i decidit a la lluita per la seva pròpia existència, s'arreglarà, amb unió i disciplina, en aquest gran moviment de la nova SOLIDARITAT CATALANA. Aquesta serà, n'estem convençuts, la força que establirà, dintre els principis de l'ordre i el seny català, una estructuració política, econòmica i social del nostre poble, que el farà digne parió de les democràcies que avui lluiten per la llibertat del món.

En el nostre esforç per a un demà millor, sabem que ens hem de retrobar amb el poble d'Euscadi, al qual ens uneixen tants vincles de germanor. Més que mai, la nostra actuació convergent serà indispensable per a reprendre i afermar la llibertat dels nostres pobles.

Seriem joiosos que l'exemple de SOLIDARITAT CATALANA ajudés els partits democràtics espanyols i les seus grans organitzacions sindicals a trobar unitat de pensament i d'acció. Si no fos així, Catalunya s'apressaria a col·laborar amb ells a la tasca que ens és comuna. Per damunt de les ideologies de cada partit, cal que el primer pas per a restablir la República sigui l'entesa de tots aquells que van proclamar-la el 1931 i que, del 1936 al 1939, van lluitar per mantenir-la.

Sigui el primer contacte amb el nostre poble l'expressió del nostre dolgut homenatge a la memòria del qui fou President de la Generalitat, Lluís Companys, afusellat per haver servit lleialment els seus ideals i Catalunya. Saludem també amb emoció i respecte tots els altres catalans caiguts sota el pes del terror feixista: patriotes exemplars, amb el sacrifici de la vida s'han fet dignes que la Pàtria els sigui reconeguda. Van també el nostre record i el nostre afecte a tots els catalans empresonats que esperen amb il·lusió la llibertat pròpera.

CATALANS, en aquesta hora, gràvida de responsabilitats; us demanem unió i disciplina com mai. En primer lloc, dins els vostres partits i sindicals; després, dins aquest gran moviment nacional, on esperem trobar tots els catalans de cor. Tots plegats, i amb aquella unitat de pensament que ha estat, en moments decisius, l'orgull del nostre poble, fem costat al President de la Generalitat, Molt Honorable Senyor Josep Irla, perquè sàpiga que compta amb el nostre poble i perquè pugui, en tot moment, parlar en nom de Catalunya, amb la confiança i l'autoritat que li donen el nostre afecte i la nostra adhesió unànime.

París, 6 de gener del 1945.

Per Esquerra Republicana de Catalunya
Josep Tarradellas

Per Acció Catalana Republicana
Lluís Nicolau D'Oliver

Per Unió Democràtica de Catalunya
Angel Morera

Pels Republicans de Lliga Catalana
Felip de Solà Cañizares

Per Estat Català
Antoni Figueres

Pel Front Nacional de Catalunya
Jaume Cornudella

Pel Front de la Llibertat
Josep Rovira

Forn "Nueva París"

JOSEP RIUMALLO P.

TELEFON 32769 LIRA, 144 SANTIAGO

ELABORACIO DE PA AMB

FARINES DE PRIMERA QUALITAT

REPARTIMENT A DOMICILI

Instal·lacions i reparacions elèctriques d'Agusti Tafall

Autoritzat per la D. G. S. E.

Matucana, 565

Tel. 94948

Compra - venda de motors i venda de
tota mena de materials elèctrics

MOBLES

Tarragó, Vives i Cía. Ltda.

Mobles rustics de qualitat per a cases de:

- * ESTIUEIG
- * "FUNDOS" i
- * CIUTAT

EXPOSICIO, VENDA I OFICINES

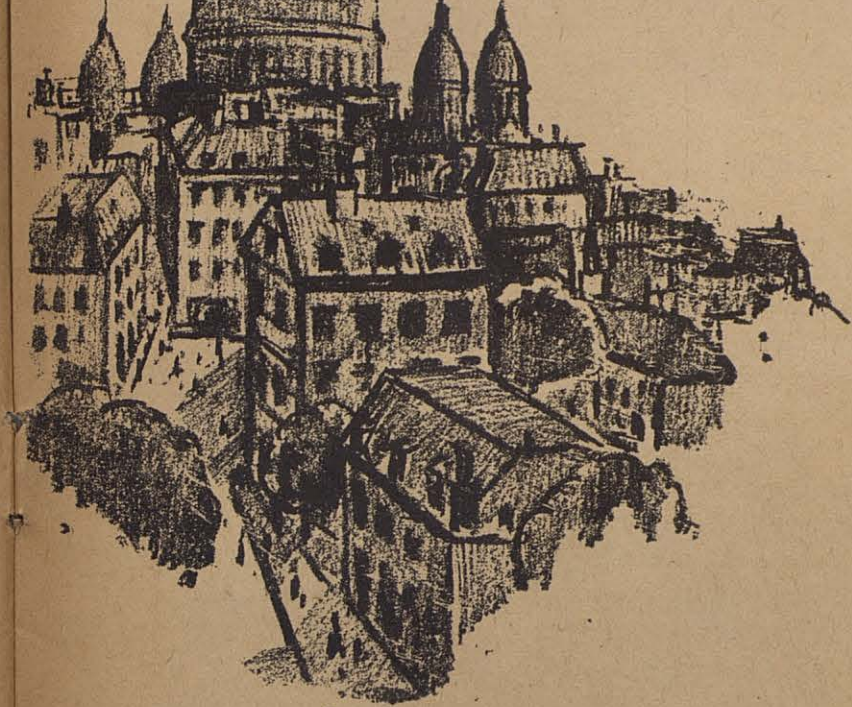
Av. PROVIDENCIA 1190 — TELEFON 46622

Fàbrica: GIRARDI 1427

CONSTRUCTORS

INSTAL·LACIONS

MONTMARTRE

Montmartre, tradició i avançada

ENFRONT del Circ Medrano hi ha, com a les proximitats de tots els circs i teatres d'arreu de França, el clàssic "Bar des artistes". Devegades, a la façana, unes lletres llampanants destaquen un "Chez Procope" o un "Chez Marcel", però això és el de menys, perquè el contingut humà que hi fa "gasto" és prou conegut i característic perquè no hi hagi lloc a confusió.

El bar de què us parlo està situat a la cantonada del Boulevard Barbés i la Rue des Martyrs. És un "bistrot" dels més corrents per la presentació. Una terrassa esquifida. Una botigueta d'uns deu metres quadrats, la meitat ocupada pel "zinc". Entre porta i porta, el "bureau de tabac" i quatre taules de marbre blanc i vuit o deu cadires de bambú, que sempre estan ocupades per gent de circ fent comentaris o discutint una clàusula de contracte amb una empresa d'El Caire, d'Oslo, de Filadèlfia o de Rio, tot jugant al dominó. Enfront del taulell, una corrua d'alts seients amb llurs encimbellats ocupants acaba d'embussar l'exigu passadís, i les feines són vostres si voleu atancar-vos al mostrador a fer el "demi". Només el cambrer, que segurament havia estat en la seva joventut una notabilitat com a contorsionista, es sap esmunyir per aquell trenca-colls, amb la safata de metall atapeïda de vasos, copes i ampolles d'Armagnac o de Pernod.

L'amo, per tal d'obviar dificultats, així que treieu el nas per la vidriera us llença una rialleta, acompanyada d'un cerimoniós *Mmessieur...*, que us treu del fons de l'ànima el "demi" abans que, espantat per la confusió i l'aldarrull, gireu cua. Manipula ràpidament l'aixeta i tot tallant l'escuma fa desaparèixer misteriosament el vas de cervesa entre la con-

Per SANTIAGO MELENDEZ

II

currència, que se'l passa de mà en mà, sense deixar de xerrar ni immutar-se pel possible mullader, fins a deixar-vos-el a l'abast dels vostres dits inexperts sense que n'hi manqui una gota.

Aquest treball en cadena es repeteix a la inversa quan es tracta de pagar i retornar el vas al taulell, i cap dels col·laboradors es sent molestat, ja sigui un modest tramoista o un membre de tan alta categoria com un dels germans Fratellini, els cèlebres "clows" de fama mundial.

El bar del cantó de la "Rue des Martyrs" és una continuació del "Circ Medrano", sols que allà els artistes van de paisà. Tanmateix jo crec que hi ha pocs conjunts humans als que hom pugui aplicar amb més propietat allò de que "la cara és el mirall de l'ànima".

La gent de circ fora de la pista esdevé trista i melanciosa. Em fa l'efecte que aquests homes, dones i fins els infants, viuen al·lucinats tothora pel compromís que cada dia tenen d'encarar, els uns penjats de les dents i dibuixant cercles a quinze metres d'alçària, els altres volant d'un trapezi a l'altre, o fent inversemblants equilibris amb un barret de copa, una pilota, un plomer i un vas d'aigua.

Malgrat el seu posat trist i la vulgar indumentària no és difícil identificar-los professionalment. El pallaso, el malabarista, el trapezista, "l'àliga humana", "l'écuyère"... porten el segell inconfusible de llur professió estereotipat en llurs faccions. Sols he vist un cas en el que si bé el diagnòstic no fallava per aquest costat, es desmentia sorollosament en un altre aspecte. El cas era un "jongleur" japonès meravellós a la pista, però que quan agafava un "taco" per a fer una partida de caramboles no n'encertava el que se'n diu ni una.

Un dels tipus que cridava més l'atenció entre els habituals al Bar era un nan que no pujava gaire més de seixanta centímetres de terra. De molts anys ençà que la seva feina al circ Medrano es limitava a iniciar l'entrada de les companyies a la pista, abillat amb un trajo de "groom" d'un vermell escandalós. Era un nan deforme, amb una testa d'home com per midar una alçada d'un metre vuitanta, de faccions correctes i amb molt de "sex-apeal", com anomenen ara l'atractiu personal. La resta del cos que el sostenia era estrafet, amb unes cames tortes, una còrpora insignificant i uns braços curtíssims.

Sempre entrava al "bistrot", pocs minuts després de finir l'espectacle al circ Medrano, amb un abric imposant, malgrat la seva exigüitat, barret d'última moda, botins grisos i una cartera inflada exageradament. Passà un cert temps durant

el qual jo creia que aquell homenet portava les eines de treball a aquella ventruda cartera amb nansa, però un bon dia o una bona nit, millor dit, el veig arribar rodejat de tres o quatre, entre homes i dones, que mig inclinats vers ell, xerraven i bracejaven nerviosament. El nan feia via sense immutar-se; en arribar prop del taulell, un dels que l'acompanyaven agafà un tamboret amb una tal violència, que jo vaig pensar li anava a estabellar pel cap, a jutjar per la seva excitació. No obstant, no fou així. Plantà el cimbell prop del taulell i agafant d'una mà el nan, el suspengué amb elegància fins deixar-lo dret a la plataforma. Immediatament, aquest es tregué els guants i amb tota cura els ficà dins del barret, entregant-ho tot al cambrer amb posat de gran senyor. Obri la voluminosa cartera i començà a treure'n papers. Llavors vaig sapiguer que aquella menudència era un dels agents contractistes més importants del ram del circ a París, i el cervell més clar i privilegiat per a solucionar conflictes i redactar contractes en qualsevol llenguatge.

* * *

El carrer dels Martyrs, amb el d'Elissi, des Beaux-Arts i el de Germain Pilon, són els més característics que venen a morir als Boulevards Barbés i de Clichy, especialment el carrer de Germain Pilon que, des del boulevard, ofereix la clàssica perspectiva del Moli de la Galette tancant l'horitzó. Són petites artèries que condueixen al cim de la muntanyeta de Montmartre. No obstant, aquests carrers poc tenen de semblant amb els que formen l'autèntica Commune. Tal com hom va ascendint es sent més allunyat de París i pres, cada vegada més, d'una lassitud especial. Res de bullici i pocs viants, botigues minúscules i característiques, barbers, forners, tendes de verdures i queviures, betes i fils i hotels arreu, hotels modestíssims. Els pisos alts és molt corrent que siguin tallers d'artista; això no vol dir que hi ha molts pintors que tenen l'estudi a la botiga.

Els diumenges i dies festius és quan fa bo recórrer aquest

barri. Un diumenge radiant d'un mes de maig se m'oferí una visió del caràcter rural dels estadants de Montmartre. Era a mitja tarda. Jo m'havia assegut a una cadira del jardí del Square Saint Pierre, habitualment ple de matrimonis que vigilen el joc de llurs infants tot llegint el diari. Aquella tarda transparent la concurrència de quixalla oferia una novetat. Hi havia una gran quantitat d'infants d'ambdós sexes vestits de blanc, amb llaços amb serrell daurat, ells, i les nenes amb vels i coronades de roses blanques i l'immancable llibre amb uns rosaris entortolligats. L'alba indumentària les cohibia, privant-les de jugar en el dia més feliç de la seva vida.

Prop meu s'hi asseia un matrimoni que ja devia frissar la quarentena. L'home vestia un trajo que devia ésser el mateix amb el qual passà per la sacristia del Sacré-Coeur, sis o set anys enrera. El jec de panyo negre i lluent, armilla amb ribet blanc i pantalon de ratlles. Es capçava amb un bombí d'ales recargolades i decorava el sota-barba amb una corbata morada, florejada verd i blau cel. Assegut, amb el cos separat del respall, per a evitar la pols, i amb les peludes mans col·locades damunt les cuixes, esguardava alternadament les botines i els dos angelets, com volent dir: "Si no fos per vosaltres! Amb el mal que em fan aquestes maleïdes sabates..."

La muller no li cedia res pel que fa a la indumentària. Trajo de seda negra i coloraines, un gran llibre de missa i unes sabates de xarol negre amb uns talons de pam. La seva única preocupació era repassar els demés matrimonis i llurs brots, amb descarada minuciositat, i seguidament arranjant un rinxol a la seva filleta o tirant un xic més amunt les calces del bordegaç. "Bé, fills meus, cal que ens afanyem, perquè encara hem d'anar a veure l'àvia, Mme. Teresa, Mme. Rosa i Mr. Henri, el carnisser". "Però abans anirem Chez M. Eduard, a que ens retrati", botzinaren, malhumorats i quasi a cor, els dos infants.

Madame s'aixecà i sense major cerimònia oferí el braç al marit, fent passar la parelleta d'àngels endavant, i quan aquests es trobaren a tres passes, la voluminosa "couple" tancà la petita processó i es perdé, tot saludant amb lleugeres reverències cada vegada que es creuaven amb coneuts que els felicitaven per l'esdeveniment.

Més o menys, aquesta escena es repetia aquella tarda tèbia del Square Saint Pierre, al Poble Sec, la Paheria de Lleida o a la Rambla de Tarragona.

* * *

Els recons de Montmartre més concorreguts a la nit per un eixam bigarrat i barroer, són el diumenge a la tarda llocs llunyans que podríem plaçar a qualsevol indret fora de França. La mateixa plaça du Tertre, amb la seva Mairie, i la Commune de Montmartre, el restaurant de la Mère Catherine, "Le poulailler" i el "Bar des Artistes", amb les taules amb parassol, que omplenen del tot la plaça, està deserta.

Sols algun badoc, seleccionant records a una parada de postals, i uns quants turistes arrosseguen els peus com uns bànaus i s'adrecen al Sacré-Coeur per a contemplar el panorama de París o baixen amb la mateixa intenció fins el jardinet del Chevalier de la Barre.

El gran Renoir quan pinta Montmartre en plasma la gràcia i la vida sense complicacions. Vegeu, sino, aquesta joia de "Moulin de la Galette" que es conserva al Museu del Louvre.

A la part oposada al centre de París, Montmartre ha canviat bastant en els darrers anys. Molts dels típics carrerons han desaparegut, substituïts per petits gratacels de set o vuit pisos. Darrera del vell molí de la Galette, de l'avenue Junot, fins a Lamark especialment, i voltant fins a Marcadet, està ja molt desfigurada. Tanmateix, penjat i arrapat com pot, encara hi ha el "Lapin Agile" que manté la tradició nocturna. El "Lapin Agile", segons tinc entès, és una desfiguració en "calembour"; en realitat, hauria de dir "Le Lapin à Gille". Gille era un pintor o dibuixant de Montmartre que fins té un monument a un carrer que no passa i que desemboca a la rue des Martyrs, molt prop del Boulevard Barbés.

Darrera del Molí de la Galette hi ha la casa que París oferí al gran montmartrois Poulbot, el cèlebre dibuixant de la quitxalla. Aquesta casa, que és una sòlida i elegant construcció de pedra, té un mirador que domina París, amb la silueta del Molí a primer terme. Poulbot, que era ja molt vellet quan rebé aquest homenatge, no ha sortit més al carrer. Amb la visió constant de la seva estimada gran ciutat i el seu estudi, deia a qui l'escoltés, que en tenia prou per a esperar el dia en que el baixarien a reposar, per sempre més, als peus de Montmartre.

El Molí resta igual, sols que ara, des de fa pocs anys, fou declarat monument nacional.

La gran sala de ball acull com sempre, els diumenges, xicots i mosses de tot París. De l'antic jardí, que immortalitzà Renoir amb el seu "Moulin de la Galette", sols en resta un trosset en la part alta de l'actual parc d'automòbils, en què ha estat transformat.

A poca distància del Molí, hi ha una placeta tranquil·la, voltada d'acàcies, una placeta aparentment sense importància, amb els seus bancs propicis a la confiança sentimental i a la conversa interminable i mansa dels vells jubilats i xacrosos del barri; és la Plaça Ravignan.

Fou a aquesta placeta sense importància i des d'una botiga estudi que hi ha encara, prop del recó, amb la balaustrada de ferro, que fa front a la rue des Abbesses, que Picasso i Juan Gris, el malaguanyat pintor madrileny, aconseguiren sortir de l'anonimat, llançant al món les primeres teles cubistes. En aquest taller s'escolaren les hores amargues de la bohèmia de Picasso, en oberta lluita amb l'estultícia i la incomprensió.

Sols un reduït grup d'amics estaven al corrent de la revolució que es preparava des d'aquell reducte. Aquests eren Certrude Stein, Guillaume Apollinaire, Max Jacob, André Salmon i Maurice Raynal, els quals foren, endemés, els abnegats defensors i teoritzadors de l'escola (?). Fou en aquest taller on un bon dia algú envià un riquíssim col·leccionista que tenia interès per adquirir una obra d'en Picasso. Després de fer-se mostrar el contingut de diverses carpetes, es decidí a la fi a demanar: "Quan en demaneu d'aquest dibuix?" En Picasso respongué amb timidesa: "Vint francs...".

El ball del "Moulin Rouge". El pintor Toulouse Lautrec fou un cas únic en la pintura francesa. La major part de la seva obra és feta a Montmartre, del qual, més que un comentarista, n'ere un ferment. El realisme incissiu amb què pinta l'ambient i els tipus de la seva època resta com un monument a través de totes les tendències que l'han succeït.

El comprador restà en suspens, mentre recorria amb la mirada les parets tapissades de dibuixos i pintures i els munts de paper que omplien les taules, cadires i recons. "¡Caram,— digué per fi— així doncs digueu que teniu dibuixos i quadres per fer-vos milionari!".

Qui li havia de dir a aquell llepa-fils que, en etzivar aquesta atzagaiada, feia de profeta...

*
* *

Montmartre, malgrat totes les modernitzacions, resta sempre com un símbol clavat al bell mig de París.

Res no importa que ara ja no sigui el niu dels artistes pintors, músics i poetes, em la quantitat d'anys enrera. Res no importa que el Moulin Rouge s'hagi reduït a una gran sala de cinema. Ni tampoc que Montparnasse l'hagi vençut amb el seu cosmopolitisme. Res no importa que Picasso n'hagi emigrat. No hi fa res, Montmartre és sempre Montmartre.

El gran pintor Toulouse-Lautrec, amb les inoblidables quadrilles de Can-Can; Valentin Desossé, Jane Abril, La Goulue i La Momme fromage; el mestre Carpentier, amb la seva monumental òpera "Louise"; Cheret, el gran "affichista", i Aristide Bruant, el pontifex dels chansonniers, segueixen des del més enllà irradiant el seu esperit vers aquest graciós turonet per tal que segueixi essent el símbol de la gràcia i el geni francès, pels segles dels segles.

LA CASA DE LES LAMPARES
de Riba i Cia. Ltda.

Compreu-hi els vostres regals

Gran assortiment de làmpares de llàgrimes de cristall

San Antonio, 41 -:- Telèfon 81656

El santuari de Núria, situat al peu del Puigmal.

FA CATORZE anys, el dia 2 d'agost del 1931, el poble de Catalunya votà l'Estatut d'Autonomia que acabava d'ésser elaborat pels seus representants designats amb aquella finalitat, i que significava, a fi de comptes, la proposició de convivència que —d'acord amb les converses de San Sebastián i amb l'entrevista del 17 d'abril del 1931, en la qual s'acordà la transformació de la novella República Catalana en Generalitat de Catalunya— presentava la nostra Pàtria a la República espanyola.

Aquell lluminós diumenge d'estiu fou un dia de festa gran a Catalunya. Dia de triomf, de triomf cívic, alegre i pacífic, ple de promences, d'il·lusions, d'esperances. Fou una afirmació categòrica i inconfusible de llibertat. Sufragaren més del noranta per cent dels electors, i la mateixa xifra digué "sí" a la carta plebiscitada, la qual havia de passar a la història amb el nom d'Estatut de Núria, en record del recó pireneic on fou redactada.

* * *

Efectivament, mentre la Generalitat de Catalunya donava els primers passos en l'ordenació provisional de les seves funcions de govern, prenia també les mesures oportunes per tal que la voluntat del nostre poble pogués ésser expressada en la forma plebiscitària que havia estat convinguda amb la representació dels republicans espanyols.

Tan bell punt quedà constituïda —prèvia elecció popular— l'Assemblea de la Diputació Provisional de la Generalitat, fou nomenada per l'Assemblea, l'11 de juny del 1931, una ponència amb la missió de redactar el projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

L'Estatut de Catalunya

Els ponents eren els senyors Jaume Carner, Pere Coromines, Rafael Compalans, Martí Esteve i Antoni Xirau, i les funcions de secretari estaven encarregades a Millàs-Raurell. I tots ells, per tal de poder realitzar una tasca conscienciosa i assenyada, lluny d'oficiositats inoportunes, es reclogueren a l'hotel de Núria, a la formosa vall del nostre Pireneu.

El projecte d'Estatut de Catalunya elaborat pels ponents, fou presentat a l'Assemblea de la Diputació Provisional de la Generalitat el 13 de juliol del 1931, i aquell mateix dia era publicat a la premsa. L'endemà, l'Assemblea l'aprovà i se'l feu seu, per aclamació. I fou designat el dia 2 d'agost per a realitzar el plebiscit estatutari.

Tot Catalunya acollí amb entusiasme l'Estatut de Núria. La premsa li dedicà els seus millors comentaris i tots els partits polítics nacionals i les entitats patriòtiques es llançaren a una campanya activíssima, a través de tots els pobles de la nostra terra, per tal de difondre àmpliament entre els catalans el significat espiritual i els aventatges materials que l'aprovació de l'Estatut havia de reportar a la nostra Pàtria.

Allunyats de tot afany partidista, tots els fills de Catalunya, aquells dies, estaven abrañats pel més pur patriotisme. I l'abundosa votació favorable a l'Estatut constituï el seu millor premi i la major satisfacció.

* * *

Uns dies després d'acomplert aquell tràmit que assenyala inequívocament la voluntat del nostre poble, el President Francesc Macià, l'Avi estimat dels catalans, es traslladà a Madrid, en ambaixada solemne, per tal de lliurar personalment l'Estatut al President de la República, senyor Niceto Alcalá Zamora.

Després..., tots sabem que, certament, la seva tramitació a Madrid no fou ràpida. Pel contrari, la gestió burocràtica i la deliberació a les Comissions i al Parlament de la República espanyola fou lenta i entorpidora.

No fou tampoc el primitiu Estatut de Núria el que ens fou retornat, aprovat, per a la seva implantació, després de més d'un any. Just és afirmar-ho, perquè la veritat no ha d'ésser cultivada tan sols pel que representa, per ella mateixa, sinó pel que té de lliçó pel futur.

L'Estatut de Núria tenia el caràcter d'una transacció noble i lliure, mitjançant la qual Catalunya aconseguia el reconeixement d'alguns dels seus drets. I si hi havia renunciés de sobirania, en tot cas eren lliures i voluntàries. L'Estatut de Madrid, en canvi, significava una concessió, una cessió de drets, en la qual l'exercici de la voluntat era uni-

lateral. Si l' Estatut de Núria equivalia a una proposició i a un pacte, el de Madrid no representava una contraproposició, sinó que significava, senzillament, una determinació inapel·lable.

* * *

Tanmateix, i salvades pel poble i per la representació parlamentària de Catalunya, les objeccions que mereixia l' Estatut d' Autonomia aprovat pel Parlament de la República espanyola, fou acceptat i acollit amb joia, amb un veritable respir d'alliberament, pels catalans.

L'acte durant el qual fou lliurat a Macià l'Estatut aprovat per les Corts.

I cal dir que, amb tots els seus defectes, l'etapa de govern iniciada amb ell fou bona. Que, per bé dels catalans, no es tractà d'un, més o menys ampli, govern propi, aspiració incondicional de tot poble oprimat, sinó, també, d'un govern molt superior, en tots els aspectes, als governs forasters que havíem hagut de sofrir fins llavors.

La implantació de l' Estatut de Catalunya equivalia, veritablement, a donar pas als corrents universals renovadors, a modernitzar la nostra Pàtria, a incorporar-la al món en la seva marxa vers el progrés. Contrastava amb el seu anterior aspecte d'improductiu provincianisme. Era, concre-

tament, l'obra fecunda de la llibertat.

I avui, malgrat el temps escassíssim d'haver pogut fruir dels seus beneficis, malgrat tots els esdeveniments que han obstaculitzat el lliure camí de Catalunya, els catalans, fent ús de l'experiència assolida, per si la raó no fos suficient, podem afirmar: que, quan existeix una personalitat nacional, l'exercici de la sobirania, l'establiment d'una personalitat jurídica plena, és l'únic medi que permet de cooperar al desenvolupament de les relacions humanes, d'una manera productiva i eficaç, a l'internacionalisme, a través de les característiques pròpies; que està molt lluny d'ésser cert el pretendre que fa falta l'experiència per a governar-se; val

molt, sens dubte; però val molt més, infinitament més, el patriotisme, l'entusiasme, l'honradesa posada al servei de la cosa pública.

Aquestes constatacions, fetes amb tota imparcialitat, representen unes millores innegables que, amb l'Estatut, obtingué el nostre poble.

Per aquestes millores lluitaren els catalans, davant de l'atac feixista. I per elles lluitem encara. Com una base legal, com un punt de partida vers unes altres formes més perfectes de convivència i de comprensió entre els pobles hispànics.

LLIBRERIA SENECA

LLIBRES — REVISTES — FIGURINS — LITERATURA — CIÈNCIES — ART — TECNICA

L'assortit més complet i el millor servei de novetats de les principals editorials nacionals i estrangeres.

HUERFANOS, 836

— CASILLA, 13171

— TELEFON, 33698

L'ADMIRABLE EXEMPLE DE LA DONA CATALANA

NO CAL que sigui l'heroïna que excel·leix en gestes excepcionals. No cavalca un corcer nerviós, amb la llança a una mà i amb l'escut a l'altra. Ni té actituds ni decisions de llegenda o de mite, ni crea, per a glòria de la Història o per a exemple de les futures generacions, quimeres d'amor ultra-humà, sublimes accions de batalles, o realitzacions de saviesa prodigiosa. No en té necessitat. És, absolutament, normalíssimament humana. Si, en la realitat o en la fantasia, algunes mostres destacades depassen els límits corrents, ella, la dona del camp, la de la ciutat i del carrer, la dona de la llar i la de la fàbrica, la que anònimament realitza el divinal manament de mantenir i renovar la raça, té suficients mèrits i virtuts per a merèixer les més altes devocions i homenatges.

Per tot això, el seu exemple és assequible a tothom; i el seu símbol està constituït per sentiments de la més pura i bona mena, per la fidelitat i la rectitud, per l'amor familiar, l'amor filial i l'amor maternal, pel treball abnegat i sofert, per la modèstia de la labor quotidiana. El seu heroïsmes és, així mateix, anònim i no pregonat, i la seva saviesa és el seny català, l'ordenació de la família i de la llar, l'aportació eficaç i innominada als destins prometedors de la nostra terra.

Tots la coneixem. Tan sols el costum, que fa perdre àdhuc la reverència a les sagrades imatges, dona visions rutinàries, opaques i intrascendents, i priva de veure la veritable, magnífica realitat de colors i de clarors que depara la vida; i fa passar distretament pels camins més bells. Per això, de tant en tant, cal aturar-se, recordar i pensar.

Tots la recordem. Des de la rosada infantesa a la blanca senectud. En les hores, idíl·licament puríssimes, dels jocs infantils, i en les d'esperança trèmula i joiosa de l'adolescència. Arriba a la vida per a embellir-la, com una flor o com un cant d'ocell. La poesia li deu la perennitat dels seus motius inexauribles, i la humanitat la plenitud dels anhels satisfets. La recordem en la maternitat, elevació no superada, fusió amb l'Eternitat! Maternitat que es renova i que sap retrobar les il·lusions en espera del rebrotar de les branques primeres. Maternitat, que, si es vol, no és intel·lecte, però que és —millor encara, i per sort— el sentiment, la passió i l'amor més enlairats en estat natural.

* * *

Dona catalana! Et recordem en l'espai: en els camps i muntanyes, en els pobles i ciutats, en totes les comarques de la terra, des del Pireneu a la mar. I et recordem en el temps: en les èpoques de pau, en les èpoques que les alegries i els sofriments tenien un ritme normal; i —sobretot— durant la negra i terrible prova —de sang i de foc, de privacions i de sofriments inenarrables— a què et sotmeteren, com a tot el poble català, els seus enemics tenebrosos. En aquesta època duríssima, tampoc no tens un nom determinat: ets, genèricament, sense excepcions, la dona catalana, l'heroïna humil de cada instant, abnegada, forta, que et sobreposes a cada dolor i ajudes a suportar la gran tragèdia; col·laboradora fidel dels treballadors, dels combatents, dels que lluiten per la llibertat i per Catalunya. Ets el consol, la

companyia, l'esperit català en rebel·lia contra l'opressor, que treu forces de la feblesa aparent i que res no pot ajupir.

En els temps normals i de pau ja complementaves i superaves, a dins de la llar, l'acció masculina. Eres l'encarregada de fixar, en els tendres cervells dels infants, el tresor preuadíssim de la llengua —que no en va en diem llengua materna—. Quan el teu espòs era al treball, donaves forma, sense pretensions, obscurament, de manera no suficientment reconeguda ni apreciada, als futurs ciutadans. L'esdevenidor és un fruit teu.

“...La mare, en cada part, no sembla filla d'Eva. Tres dies fa només de llit, i al quart se lleva”.

(Guerau de Liost)

miracle. Has de fer sacrificis sense parió per a obtenir les coses més indispensables. Un bombardeig t'acaba de deixar la casa sense llum ni gas. No has trobat carbó ni has trobat llenya. I, malgrat tot, en arribar del seu treball del port o de la fàbrica, el teu marit ha trobat llest el sopar, preparat mentre al teu voltant queien bombes.

Han cridat la lleva del teu company. Has hagut de deixar els teus fills, vigilats per l'àvia, en les proximitats d'un refugi antiaeri. Tens el cor ben apretat. El destí et dona cops furiosos. Trontolles, però no vacil·les. Ocupes el lloc que ha deixat vacant el teu espòs, i encara et resta alé suficient per a tenir cura dels fills i de la casa.

Se t'han endut els tres —tots tres!— fills. Mai una prova no ha estat tan dolorosa. Tens set espases clavades en el cor. I fins en aquest moment que l'egoisme — el sagrat egoisme maternal— es revolta i et salta dintre del pit fins a gairebé ofegar-te, encara tens claredat de percepció, no t'ofusques, i penses en l'ideal i en Catalunya.

T'han donat la més terrible de les noves. El més jove de tots ja no tornarà. Una bala feixista li ha tallat el camí que, a dinou anys, tot just començava. Has plorat per ell, o has pregat per ell; t'has desesperat i quasi has enfollit. Has segellat amb sang la teva contribució a la causa. I barrejat amb el teu plany, has llençat un crit que ressonarà sempre més: “Assassins!”.

Ha arribat l'hora de l'adéu. Ell no pot restar amb els opressors. Fa el cor fort i té els nervis tívants. Vol demostrar serenitat: —“Ens esperen, segurament, molts sofriments. Anem envers l'inconegut. A un camp de concentració, tal vegada. Qui sap! Les més grans calamitats són de preveure. Pots restar, si vols, amb els teus pares. Tens ací la casa, i ara ja no hi haurà bombardeigs. Per què, encara més, exposar-te?”. I la resposta no requereix ni un segon de meditació: —“Anirem, doncs, al camp de concentració. Anirem, si cal, a sofrir. On vagis tu aniré jo. Quin valor pot tenir la casa, i la tranquil·litat, al costat dels botxins maleïts?”.

Dona catalana! Valenta, decidida, fidel, que has hagut de conèixer totes les misèries, que, en la ignominiosa caritat del refugi que se t'ha donat, has hagut de veure, encara, més d'una vegada, lluny del teu espòs reclòs en una part llunyana, com perdies el teu darrer infantó sense poder atendre'!

Pàgines anònimes, sense narracions i sense panegiristes. I en canvi, reals, viscudes, testimoni irrecusable de les més altes virtuts!

* * *

I per si això no fos prou, dona catalana, has restat, també, a Catalunya. I en la Pàtria sofrida, martiritzada i opresa, ets l'esperit de la terra, sempre en rebel·lia, que no es doblega a les exigències injustes, que manté totes les essències de la catalanitat, que continua transmetent, a les noves generacions, el nostre estimat idioma, gràcies al qual, i gràcies a tu per tant, la Pàtria renaixerà.

J. M. I.

El camí de la frontera estava sembrat d'equipatges abandonats, degut al cansament dels seus propietaris.

A MIDA que avençava el mes de març, la moral dels refugiats al vell Hospital de Perpinyà millorava notablement. Sobretot, és clar, per als malalts de malalties més benignes o per als malalts fingits. Per a ells, el problema elemental era el de passar la major part de l'hivern sota cobert. I, almenys teòricament, l'hivern es podia donar ja per acabat. ¿Qui podia suposar, però, que el temps, aquell any, no havia d'estar gens d'acord amb les teories, i que, als camps de les platges i als de l'interior, la bonança havia d'ésser una excepció, quasi desconeguda, durant tota la primavera i àdhuc el mateix estiu?

El cas és que un bon dia varen donar-me l'ordre de traslladar-me de sala. L'anterior havia plogut sense parar, i, com en totes les ocasions en què això s'esdevenia, arribà a l'Hospital un nombrós contingent de malalts. Hom acostumava fer-los lloc, a base de seleccionar, més o menys aproximadament els que ja estaven millor, per a retornar-los al camp. Aquella vegada me'n vaig salvar, encara. Es limitaren, de moment, a enviar-me a una sala anomenada de trànsit, en la qual vaig estar esperant durant dues setmanes, primer sense gens de temença, finalment quasi amb satisfacció, que es decidissin a donar per acabat el meu "tractament". Car jo, també, en arribar els primers dies d'abril, considerava assolit i superat tot el que podia oferir-me aquell rònc casall.

Per altra part, hom experimentava allí la sensació que el temps hi tenia una improductiva immobilitat. Al llarg dels dies i de les setmanes, matemàticament, inalterablement, amb una exasperadora monotonia, es reproduïen les mateixes escenes, els mateixos incidents. Hom hi vivia completament aïllat, més aïllat que en els camps de concentració, on la convivència entre tants companys, molts dels quals tenien relació amb l'exterior, permetia de rebre alguna vegada notícies relacionades amb la nostra situació, amb la nostra sort futura, i formar-se algun pla o fer-se alguna il·lusió.

No té res d'estrany, doncs, que el que un mes abans havia estat una solució per a fugir de la intolerable inclemència d'Argelès, acabés perdent tot el seu valor inicial; i que quan, a la fi, em digueren que em preparés per a efectuar el viatge de tornada, m'ho prenguéss sense recança, amb la millor disposició. Vaig demanar, només, amb una intenció que va guiar encertadament els meus passos, que en lloc d'Argelès em deixessin anar a Saint-Cyprien.

Així vaig trobar-me, una altra vegada, en una de les nostres ambulàncies, fent camí vertiginosament per les car-

Ruta d'exili

"Saint - Cyprien"

Per JOAN MANRESA

reteres rosselloneses, mentre tractava de recollir amb avidesa, des d'una escletxa de la finestra, les siluetes fugisseres dels fruiterars florits, les línies de les vinyes, que semblaven començar i recomençar un moviment de compàs per a fer una circumferència que mai no s'acabava i que sempre es perdia, la ratlla de les muntanyes, els camperols que anaven en llibertat...; i respirava, avarament, aquell aire, que no era el mateix de l'Hospital que havia deixat ni el del camp que anava a retrobar. Moment beneït, que ens era permès de veure el món! Què hi feia on anava? Aquell viatge envers l'inconegut, potser per a empitjorar, no era justificat per la visió de les muntanyes llunyanes i dels camps més propers, i per aquell aire lliure i pur? ¿Podia sorprendre que, en aquelles condicions, en passar com una exal·lació, tancat en una ambulància, entre mig de tantes coses estimades, sense saber quan tornaria a reveure-les, tingués la mateixa actitud de l'infant que, per primera vegada, viatja en ferrocarril, i no sap apartar els ulls de la finestra, per a no perdre's el més petit detall del que hi ha a l'exterior?

Quan posàrem els peus a terra, el panorama havia canviat. Estàvem altra vegada encarats amb la trista realitat del camp de concentració: guàrdies mòbils, filferrades, arena, que obligava a caminar encorvat (si l'home hagués hagut de desenvolupar-se damunt d'aquest element hauria estat un animal inferior!). No vaig veure enlloc els senegalesos. Hi havia, en canvi, "spahis" marroquins, de rostres bruníssims i ferrenys, no gaire propicis a la confiança. Anaven muntats en magnífics cavalls, i produïen una impressió de duresa i de crueltat superiors a la dels negres guardians d'Argelès, la mentalitat dels quals era, després de tot, infantívola. Fos com fos, negres a Argelès, marroquins a Saint-Cyprien, els perillous refugiats "rojos" semblaven haver mobilitzat tot l'Imperi colonial francès.

Descendirem de l'ambulància a l'entrada del camp de Saint-Cyprien. Aquest s'extenia, com el d'Argelès, al llarg

Fàbrica de Tovalloles
i Barnussos

BRIXTON

de Ramon Viñas Sanromà

BLANCO ENCALADA, 2559

de la platja, en una llargada d'uns tres quilòmetres, i amb una amplada de tres o quatre cents metres. A la banda de l'interior, les construccions limitaven amb una mena d'avinguda, en la qual hi havia en aquells moments nombrosos grups, que aprofitaven els darrers raigs d'un sol que estava diluint els seus colors damunt de les llunyanes cúpules nevades.

Amunt d'aquella avinguda, s'estaven disputant, entre refugiats, les fases finals d'un formidable partit de fútbol, entre l'entusiasme de la concurrència, que formava un quadrilàter i fixava els límits del camp improvisat.

Més enllà del mateix passeig hi havia el "rastró", ço és, la borsa de l'intercanvi, un mercat en el qual s'hi feien les transaccions més inversemblants. Allí s'hi oferien els articles més diversos, des d'un parell de sabates o botes velles o noves, una dotzena de mocadors sense estrenar, fins uns binocles, una màquina d'escriure portàtil, un paquet de tabac, legítim de la fàbrica, o mitja dotzena de cigarretes, elaborades amb tabac nou o vell, en el camp mateix. Els compradors eren, la majoria de vegades a base d'intercanviar alguns objectes, i generalment sense intenció especulativa, els mateixos refugiats. També solien acudir-hi alguns guàrdies mòbils i soldats, que rondaven amb l'aire del mastí que flaira la llebre, i que quasi sempre adquirien amb una misèria de diners coses d'un valor superior moltes vegades. Totes aquestes operacions tenien com a finalitat l'adquisició d'uns pocs francs, que a l'interior del camp eren escassíssims, i que anaven a parar gairebé sempre a mans dels comerciants que obrien parada a l'entrada del camp amb pans, pots de llet, margarina o xocolata. I allí, a canvi d'anar distreient momentàniament la gana, molts hi anaven deixant les poques coses d'algun valor que havien conservat després del llarg èxode.

Vaig anar, de moment, voltant entre els grups, sense preocupar-me de resoldre prèviament el problema de l'allotjament ni el de l'alimentació. Sabia ja, per experiència, que el que sobrava en aquells llocs era el temps, i que les solucions en ells possibles no valia gaire la pena de cercar-les. M'interessava primer d'orientar-me d'una manera general. Tenia la idea que allí havia de trobar-hi algunes persones que no havia vist durant la meva estada a Argelès, i que estava segur que havien d'haver passat, també, la frontera. Vaig preguntar a diversos refugiats, i vaig constatar que no anava desencaminat. Tanmateix, com que l'hora avançava, vaig preferir esperar a emprendre seriosament les recerques l'endemà al matí. Mentrestant vaig trobar bastants coneguts, i amb uns d'ells, antics companys d'oficina de Barcelona, vàrem fer, a manera d'aperitiu, el primer passeig general pel camp.

L'aspecte de Saint-Cyprien diferia del de l'Argelès que havia deixat feia unes setmanes. No sé si Argelès, posteriorment, també s'havia transformat; per a mi, però, serà sempre l'ermot que vaig conèixer en sortir de Catalunya estricta, en el qual el noranta per cent de les xaboles estava construït amb canyes, llençols, draps i flassades, amb troços de fusta i materials recollits, amb desferres que hom hauria considerat sense objecte ni possibilitat; i on, pel fet que la majoria de "construccions" no tenien gaire més d'un metre d'alçada, hom podia, a peu dret, albirar quasi tota l'extensió del camp. Saint-Cyprien, en canvi, en aquest sentit, estava més avançat; aproximadament la segona meitat del camp era, si fa no fa, una reproducció del d'Argelès; però

pel cantó de l'entrada hi havia ja unes quantes illes, numerades, separades les unes de les altres per les filferades de costum; en cada una d'elles hi havien diversos rengles de barraques, de fusta, amb sostres de zinc ondulat. Existia una certa organització; cada illa tenia el seu cap, una barraca per a l'atenció mèdica, una altra per als serveis d'organització i de distribució, correu, algunes cuines, etc. El procediment de captació de l'aigua era el mateix d'Argelès, les conegudes bombes clavades a l'arena. I restava sense solucionar el problema dels serveis higiènics, que era una de les qüestions més enutjoses d'Argelès i de Saint-Cyprien.

Els mateixos companys em convidaren a sopar i a dormir. Havien preparat un arròs amb bacallà sense dessalar; l'arròs, a més a més, va quedar cru; i el miracle fou que ningú no el va deixar. Després d'aquell plat extraordinari, com a únic recurs, varem exaurir tot el cafè que tenien destinat per a la setmana.

Varen deixar-me una manta, i em vaig ageure en un recó, damunt de l'arena. Les barraques de fusta no tenien pis, consistien solament en una carcassa, sense cap detall interior. Acostumat al poc exercici de l'hospital, el viatge d'aquell dia m'havia cansat, i em sentia bé en el meu fàcil llit. Des d'ell, en la mitja claror que donava una cuina instal·lada al bell mig de la barraca, veia evolucionar els seus ocupants. Hi havien uns quants guàrdies d'assalt, amb els uniformes descolorits i bruts, amb els cabells que ja començaven a pujar-los al damunt del coll. Hi havien també alguns funcionaris de la Generalitat, xicotets joves, l'estat físic dels quals manifestava clarament l'acció destructora del camp. Dos d'ells particularment, em causaren una trista impressió. Els havia vist tot just feia dos mesos, a Barcelona, i semblava que haguessin perdut deu anys. Però tots eren catalans! I d'una reunió de catalans que disposen de molt pocs recursos, almenys en poden sortir cançons. El sentiment donava ales a l'encert, i el concert sense auditori s'anava clavant a dins del cor. Aquella barraca desolada i trista s'omplia amb l'esperit de Catalunya, convertit en cançons. Quan les darreres brases del fogó s'anaven extingint, encara podia distingir, en algunes cares enfosquides, la llússor d'uns ulls mullats, mentre ressonava, patètica, mai com aleshores tan apropiada, l'estrofa darrera de "L'Emigrant": "quan de tu s'allunya, d'enyorança es mor"...

* * *

En arribar el matí vaig posar-me, immediatament en marxa. Anava ja orientat. Sabia que al camp número 16 s'hi havia instal·lat el Batalló de Defensa de Costes. Al cap d'una estona vaig arribar a la xabola del comandant Alcover:

—Podríeu donar-me alguna notícia d'en Josep Manresa?

—En Manresa? Es clar! Està ací, molt a la vora...

Mireu: passeu per aquest passadís, tombeu pel costat d'aquelles barraques, i sortireu a una mena de plaça. Des d'allí

Detall del Camp de Saint Cyprien.

veureu un paracaigudes. A sota hi trobareu en Manresa.

Efectivament. El magnífic paracaigudes de seda, convertit en tenda de campanya, sota els efectes de la rosada brillava als primers raigs solars, i cridava l'atenció des d'una certa distància... Una ampla i joiosa abraçada... Inacabables explicacions, presentacions als companys... Quèlcom, i bastant, havíem avençat! Mancava molt, certament. Em mancava reunir-me amb la dona. Ens mancava la llibertat. I la mare, i els germans que qui sap —qui sap!— quan tornariem a veure... Per això, en la joia de la nostra abraçada hi havia una recança, un gran sentiment de nostàlgia que ens feia adreçar les mirades envers les Alberes, aquelles muntanyes "que tan altes són, i em priven de veure mos amor's on són"...

Celebràrem, a la mansió del comandant Alcover, la meva arribada. La xabola del comandant Alcover és la cosa més sorprenent que he vist als camps de concentració. Era, dintre del que permetien les circumstàncies, un veritable palau. S'havia aconseguit uns grans troços de lona i estagues adients. Tenia matalassos i somiers enfundats, una petita cuina per al seu ús personal, caçoles i olles, una magnífica vaixel·la de porcel·lana... Havia estat, indubtablement, previsor. Féu les últimes etapes del viatge en automòbil, i pel camí carregà una sèrie de coses que altres s'havien vist obligats a abandonar a la carretera. En arribar al camp de concentració li feren deixar el vehicle, però pogué descarregar el seu contingut. Gràcies a això, en comparació amb la majoria dels estadants del camp, estava com a la glòria. La xabola, àdhuc, l'havia construït amb dues o tres divisions; en fi, era un petit xalet a la platja. La llàstima, només, era que ni ell ni el seu xalet estaven lliures de la pols ni de la brutícia, ni de l'arena, que es ficava per tot arreu, que hom la trobava als matalassos i fins en els menjars, ni dels paràsits, que aleshores, ja, eren uns enemics tenaços, dels quals res ni ningú no n'estava lliure, que semblava que acabarien dominant-ho tot i que res no podria vèncer...

El comandant havia cobrat, precisament un d'aquells dies, una assignació del Govern de la República. Gràcies a això, aquell migdia, uns quants amics, reunits a Saint-Cyprien, poguérem menjar una amanida russa, amb salsa a la maionesa, i algunes altres preparacions que si bé, en la realitat, no tenien res d'extraordinari, allí constituïen un luxe inesperat, un prodigi digne de tota lloança.

A partir d'aquell dia ens dedicàrem a fer plans. Iniciàrem, per correspondència, la nostra campanya destinada a aconseguir l'alliberament. Establírem els primers contactes amb la gent de Tolosa, de Montpeller i de París. Tanmateix, el procés havia d'ésser llarg, ple d'alts i baixos, prodig en desencisos tant com en esperances. Començava ja a parlar-se de la possibilitat d'efectuar trasllats col·lectius a Amèrica. I tothom s'aferrava a aquesta idea, sobretot perquè la sortida, de cara a França, cada vegada es presentava més problemàtica. Certament, tot anava demostrant que els camps de concentració, lluny de ser una solució provisional i momentània, s'anirien perfeccionant i consolidant, per a convertir-se en l'única solució que França ens reservava.

Durant aquella època, precisament, va produir-se l'agressió de Mussolini a Albània. L'ambient, arran d'aquest fet, estava impregnat de mals averanys, i molts començaven

a vaticinar les possibles complicacions, que per a nosaltres haurien de ser desastroses. Hom deia, llavors, que els camps de concentració s'havien d'acabar i perfeccionar, perquè estaven destinats a servir, en el futur, de llocs de reunió i d'entrenament, en campanya, per a les tropes del país. Així, els més maliciosos insinuaven que tot, tot el que tant se'ns retreia que se'ns donava, havia d'aprofitar-se. Les mateixes construccions dels camps, qui les feia si no nosaltres? I mentrestant, havíem de llegir, en els diaris que arribaven a les nostres mans, tota mena d'improperis i de comentaris despectius en els quals se'ns retreien tots els defectes, la mala voluntat dels refugiats, llur esperit indisciplinat, llur manca de col·laboració a la consecució dels benifets que la —sempre patriòtica— generositat francesa els destinava. Filferades punxants, camps de concentració, presons, en una paraula, construïdes pels propis refugiats... Què més volien encara? Per això —no hi havia altra sortida— calia pensar en Amèrica.

En aquella situació arribaren a les nostres mans les primeres fitxes del S. E. R. E. Fou la primera vegada que vàrem llegir aquestes inicials esperançadores. Era el primer tràmit a omplir per a obtenir la sortida cap el Nou Món, i amb ella la tan desitjada reintegració a la vida normal. Calia omplir les targes amb els antecedents personals i polítics, i s'hi havia de fer constar el país al qual hom desitjava traslladar-se. Els de la nostra colla hi posàrem, per aquest ordre, "Xile, Colòmbia o Mèxic". Les lliuràrem a l'encarregat de trametre-les a París, a les oficines d'aquella organització d'ajuda.

Des d'aquell moment s'inicià un nou període d'impaciències, de tortures morals produïdes pel dubte, amb un comptar inacabable dels dies i dels instants, que per a la majoria, encara, no s'ha acabat!

Oriente
DE
PUBILL GERMANS
• PLAÇA BAQUEDANO
TELÉFON 63767

**RECEPCIONS, BANQUETS,
CASAMENTS, BATEIGS,
FESTES FAMILIARS, ETC.**

Pubilla

MES d'agost!, mes de les Festes Majors! Paraules que desvetllen tot un munt de records i ens transporten a aquells temps en què la nostra terra fruïa de pau i tranquil·litat i les diades assenyalades es succeïen normalment les unes a les altres, portant-nos el regust de les típiques i velles tradicions amb les que els catalans ens sentim tan lligats.

A cada poble, la Festa Major és l'esdeveniment més important de l'any. Fa vibrar a l'ensems a xics i a grans; tots l'esperen amb il·lusió.

Amb molta anticipació les noies pensen tan sols amb els vestits que lluiran els dies de la Festa. No parlen d'altra cosa. I quantes esperances niuen en els seus cors! Potser, entre ball i ball, vindrà aquella declaració que fa temps esperen del fadrí tímid que es conforma en mirar-les de lluny. I la noia que no ha trobat en el seu poble qui faci bategar el seu cor, espera el foraster que potser la convertirà en la jova d'alguna masia llunyana.

Les dones miren amb orgull el pollastre gros, mentre amb veu dolça i un grapedet de blat de moro procuren atraure-se'l. Quan el tenen a prop, l'agafen i amb mà dreta li palpen les cuixes i la petxuga. "Que n'està de molsut!", exclamen satisfetes, i fan petar la llengua, com si ja l'assaborissin, mentre el deixen anar i el pollastre s'espolsa i estarrufa les plomes i s'allunya bo i pensant (si es que pensen els pollastres) "per què la mestressa el sospesa i el masega tan sovint".

Els joves també estan adalerats. Els de la "comissió" recapten entre els veïns els darrers donatius i fan càlculs i gestions per a aconseguir la cobla i orquestra de més nom i perquè l'envelat sigui el més luxós.

I els homes de pes esperen també. Reviuen els records de joventut i saben que molts dels seus negocis s'han portat

FESTA MAJOR

(Comentari llegit en l'emissió radial "Per Catalunya" del dia 12 d'aquest mes).

a terme amb els seus amics dels pobles veïns, tot escoltant, a la plaça, les ballades. I contemplant els seus fills, engrescats amb llurs danses i idil·lis, entre bromes i indirectes demostren mirar amb bons ulls la iniciació d'aquell festeig.

* * *

Pocs dies abans de la Festa Major, comencen a les cases tots els preparatius. Hom fa una neteja de dalt a baix; no es passa res per alt; vidres, portes, parets, fins les vigues, tot queda lluent. Són canviats els papers de les posts del rebost i dels prestatges de l'armari del menjador; i hom tria els més calats, que semblin randes, i els pintats amb fruites i flors.

Les copes s'arreglaren en espera del moment que sortiran a taula per a servir-hi el dolç moscatell i el vi bo de la bota del recó.

La mare treu de la calaixera els coberts llents, guardats curosament i embolicats amb paper d'estrassa. Així tornarà a guardar-los, passada la Festa. I així cada any.

Els menuts segueixen tots els moviments de la gent gran, amb ulls d'admiració. La seva il·lusió no resta disminuïda en recordar que l'any passat tot es féu de la mateixa manera; aquests preparatius els hi semblen un ritus, doncs venen a formar part de la mateixa Festa.

Hom arregla la cambra dels convidats, acuradament. Pocs són els que no tenen forasters, aquests dies. Qui uns cosins, o altres parents, o uns amics. Devegades, alguna de les filles que ja està casada...

* * *

Arriba, per fi, el dia de la Festa Major. A molts pobles, el veïns són despertats amb sobressalt i desori amb el soroll de petards i coets i amb les notes alegres dels músics que fan el recorregut per tots els carrers de la vila.

A mig matí, tots assisteixen a l'ofici religiós en honor del sant patró del poble. El predicador, escollit entre els de més renom de la comarca, amb veu i gests ampul·losos, glossarà la vida del sant i posarà de relleu indefectiblement els seus portentosos i insuperables miracles.

Els músics, a tota orquestra, interpreten les composicions més o menys litúrgiques i canten els himnes religiosos amb el mateix entusiasme amb què, a la tarda, a l'envelat, corejaran el darrer ball de moda.

TALLER DE FAIXES I SOSTENIDORS
de

J. DIAZ LOPEZ

COMANDES CONTRA REEMBORÇAMENT

Marín, 373

Casilla 9438

Recordau-vos de Catalunya

Per C. MALLOL

QUAN la guerra desaparegué del cel d'Europa, amb la desfeta del amics de tota mena de crims, robaris, violacions i esclavitzadors de pobles, els catalans arreu vàrem recobrar l'esperança que la nostra pàtria, que fou de les primeres víctimes de les forces del mal, seria lliurada als organismes democràtics que representen la darrera voluntat del nostre poble. Catalunya i l'Espanya republicana varen resistir amb sang i sacrifici la vinguda del règim franquista, inspirat pel feixisme italià i el nazisme alemany, els quals intervingueren d'una manera decisiva en la seva implantació.

Si la humanitat vol entrar pel camí del respecte i garantir la seva llibertat, no pot deixar-se cap recó de món capaç de provocar, tard o d'hora, conflictes amb una més refinada destrucció i nous rius de sang.

Els arbres empeltats amb uns altres exemplars eixorcs o tarats no poden donar profit enlloc i és necessari destruir-los aviat per a la futura pau. L'arbre del feixisme espanyol fortifica la seva vida amb l'adob lliurat inconscientment per les democràcies, puix sense petroli, ferro, llanes, màquines, etc., etc., les fulles restarien seques i el tronc mort. Les democràcies, potser per un desmesurat esperit comercial, fan negocis amb en Franco, però cal recordar-los-hi l'ajut que rebé Alemanya acabat l'anterior conflicte i que fou utilitzat per a preparar la destrucció de la civilització.

Franco, fill adoptiu del feixisme internacional, com ho diuen tots els seus actes de govern, pot esdevenir fatalment el provocador hereditari de les malifetes ensenyades pels seus pares. Les nacions lliberals tenen de paralytzar tota mena de comerç amb l'Espanya franquista, almenys como a acte de previsió i justícia.

* * *

A la sortida de l'ofici, a la plaça, tot és bullici i alegria.

* * *

Ja es deixen sentir les primeres notes de la tenora.

Els vells cerquen lloc al voltant de les taules del cafè, sota la vela o els porxos.

El jovent, sense fer cas del sol cremant, enllaça les mans i comença a puntejar la sardana. La rodona s'eixampla i tots ballen amb entusiasme.

Entre sardana i sardana, els ventalls de les noies es mouen sense parar i els nois s'eixuguen el front amb els blancs mocadors.

I així segueixen, incansables, fins l'hora del dinar.

* * *

L'àpat d'aquest dies és quelcom d'extraordinari. Reunits tots al voltant de la taula, entre l'alegria de les converses i animats comentaris de la Festa, acudits i bromes, van fent els honors a les menges més abundants i saboroses, acompa-

Hem vist amb goig com les democràcies —àdhuc en plena guerra— han fet consultes electorals per tal de legalitzar llurs governs. Els ciutadans han dit lliurement el que volien i les eleccions s'han realitzat sense entrebancs, com un dels millors actes cívics que té la humanitat.

Tot això que agrada i dignifica un poble fou practicat mantes vegades per Catalunya i l'Espanya republicana, en el curt període de vida lliure.

L'Espanya franquista, còpia —potser millorada en crueltat— del feixisme internacional, ha fet néixer organismes de govern, per decrets, com són les còmiques "Corts" de la nova Espanya on s'hi troba el bo i millor de cada casa, acompanyant els familiars d'en Franco. D'allí en surten lleis que són expressió de les lliçons ensenyades pels pares adoptius.

A l'Espanya franquista tot el que sigui respecte a la veritable llei i decència desaparegué per a donar pas a un malvat, que en veure ara les coses un xic fosques cerca per arreu un rei que sigui inútil, per a utilitzar-lo de mòmia.

* * *

L'ensopegada d'en Franco a San Francisco de Califòrnia fou provocada molt oportunament i va costar-li els peus. Ara la victòria dels laboristes anglesos i la declaració de Postdam, li han llevat el cap.

Els països alliberats —en bona hora— també anuncien properes eleccions i ells que han recuperat llur independència tenen de recordar el nostre dolorós i llarg sofriment. Ajudar-nos de veritat és necessari per a tots. Catalunya i l'Espanya republicana dintre Europa i el món no poden romandre desapercebudes, puix els fruits de l'arbre del mal s'escampen i els imitadors sorgeixen envalentonats per l'existència d'altres models.

Que les quatre barres catalanes, símbol de llibertat apareixin aviat al nostre cel, per a començar a treballar pel progrés d'un poble que ha sofert la invasió més sagnant.

nyades de deliciós vi.

A la tarda, a primera hora, s'organitzen els jocs i concursos per a la mainada: trencar l'olla, la sortija, carreres de sacs... Entremig de gran gatzara, la canalla hi disfruta de valent.

I després... tots a l'envelat.

* * *

L'envelat presenta un aspecte enlluernador. Abundància de llums i combinació de colors; garlandes de flors, cortinatges, els domassos de les llotges, els paperets, les serpentes... formen un marc adequat als vestits violats de les noies, i els balls segueixen l'un a l'altre i les parelles dansen sense parar...

* * *

I quan, a la matinada, de retorn a casa, el cos cerca el descans en la frescor dels llençols, volten pel cap, encara, les notes del darrer vals i qui sap quantes il·lusions...

CONTINUANT la tradició del Centre Català, ha estat celebrat enguany l'homenatge acostumat a la dona catalana. En el calendari de la nostra primera Entitat, aquesta festa sol ésser una de les més destacades, acollida per tothom amb preferència, i la seva realització pren caràcters brillants com la que més.

El dia 14, a la nit, va començar amb un ball de gala, que es perllongà fins a la matinada.

L'endemà, dia 15, després de l'audició de sardanes acostumada, tingué lloc el banquet d'homenatge. A les quatre de la tarda, al Saló Teatre, hi hagué sessió de cinema, seguida d'alguns números de varietats. Cal destacar particularment l'actuació del nostre estimat company Joan Arnó, el qual, com en totes les seves actuacions, sabé entusiasmar els assistents amb l'execució acurada i impecable de diverses cançons del seu variat repertori. I finalment, amb un ball familiar, la festa fou closa, fins a l'any vinent, que el tema, sempre actual, donarà ocasió a la renovació d'aquest bell costum del Centre Català.

* * *

No seriem sincers si, al marge de l'acte a què ens referim, ocultéssim algunes de les impressions que en traguérem, i les deduccions a les quals ens han donat lloc. Malgrat el nostre desig, sinceríssim, de col·laboració —creiem haver-ne donat ja proves incomputables—, no considerem lleial, ni de resultats positius o favorables, el limitar-nos a fer-ne una ressenya encomiàstica, destinada únicament a complaure. Sobretot quan no es tracta de formular una crítica entrebancadora a la finalitat perseguida pels organitzadors, amb la qual hi estem plenament identificats, sinó de fer unes objeccions a diverses qüestions de detall, prou importants, tanmateix, perquè no puguin ésser negligides.

Extraordinària resulta —per bé que, desgraciadament, no sorprenent— la facilitat d' "adaptació" d'alguns, per als quals els canvis de situacions, el passar del negre al blanc o viceversa, és una qüestió de tirar al dret, de simple i pura supressió de tot principi d'auto-crítica. Per a aquestes persones que al·ludim, l'ambient, allò que constitueix el que podríem dir-ne l'esperit de les societats, no compta. S'han avesat ja, per temperament o per la pràctica, a no fer-ne cas. Lamentem solament que puguin trobar facilitats per a desenvolupar-se. I en aquest cas particular hem de lamentar que algú, més autoritzat i més lliure d'aquestes facultats o defectes —algú que podia haver estat, per exemple, membre del Consell Directiu del Centre— no pronunciés el discurs que, per nosaltres i per molts dels assistents, en mala hora va ésser encarregat a un consoci suficientment mancat de prudència per a no excusar-se; a un consoci l'actuació política del qual — viratges i canvis compresos — no pot impressionar favorablement ni decantar els ànims a aquella franca comprensió que tots diem desitjar.

A l'entorn de les taules, a l'hora del dinar, s'hi reuniren aproximadament un centenar de persones, nombre estimable, però no el que caldria esperar si en el Centre hi hagués aquell escalf que, actualment, ja hauria d'existir. I, en comparació amb altres anys, més reduït.

No hi ha efecte sense causa. I en aquest cas, la causa, si no és l'activitat favorable del Directori del Centre en favor d'un sector determinat — que estem segurs que no és així—, és, en canvi, la seva passivitat favorable a aquell

Centre Català

El tradicional homenatge a la dona catalana

mateix sector. Si no són les seves males intencions — que també, amb tota sinceritat, estem segurs que no té—, són les seves bones intencions, però no seguides d'una labor efectiva, per a aconseguir establir, dintre del Centre Català, sense més dilació, aquella harmonia tant temps ha pregonada, però per a l'assoliment de la qual no s'ha fet, fins ara, res d'intel·ligent ni de pràctic.

No creiem ser exagerats. Prova manifesta del que diem la tenim en el "Germanor", "soi-disant" la Revista de tots els catalans de Xile, que de fet, actualment, no representa més que el criteri dels seus redactors, i, a tot estirar, del grup més o menys reduït dels que els segueixen. Que ha publicat editorials que estem segurs que no hauria suscrit el Consell Directiu del Centre! Que quan, en oferir-nos amablement el Directori l'ús de les seves planes, hem enviat una nota per a la publicació, ha sortit amb l'advertiment de tractar-se d'una nota pregada — no fos cas que pogués comprometre algú—, indicació que no s'havia considerat necessària en tractar-se de qüestions relacionades amb altres sectors polítics locals. Que, en publicar un article del senyor Batista i Roca, hom tingué molta cura de suprimir una dedicatòria que el precedia, perquè anava adreçada al nostre amic Josep Ma. Casasses. A les planes del qual, amb una prosa tan subtil i elegant com es vulgui, al costat de disquisicions "au ralenti" a propòsit d'un peix amb salsa, s'han dirigit frases insultants a Francesc Macià i al seu fidel col·laborador Ventura Gassol. Que per a fer "pendant", segurament, amb aquestes irregularitats, ara s'honora amb l'aportació de Jordi Arquer, el qual, si al parlar de patriotisme demostrés posseir aquesta elevada condició, seria, efectivament, un gran patriota, però que l'únic que ha demostrat fins ara és les seves dots per a sembrar la discòrdia i la guerra civil entre els catalans.

¿Té res d'estrany que la situació derivada dels fets indicats — situació produïda per la manca d'energia dels elements responsables, i aprofitada per uns quants — no sigui la més adient per a crear aquell desinteressat, franc i noble sentiment de companyonia entre tots els socis del Centre, i que tingui com a efecte, entre altres, que en un acte que podia haver reunit, tal vegada, tres centes persones, no passessin del centenar?

Ens mou, en posar-ho de manifest, aquella norma de conducta que hem seguit sempre: el tractar d'obtenir una rectificació, que fóra, al cap i a la fi, per al bé de tots plegats.

"Expreso Universal"

PROPIETARIO: MIGUEL FAJARDO A.

TRANSPORTES EN GENERAL — MOVILIZACIONES — MUDANZAS
ENCOMIENDAS — BODEGAJES

SERVICIO RAPIDO DE EQUIPAJES

SEGURIDAD — RAPIDEZ — ECONOMIA

SANTIAGO: MORANDE, 723
FONO OFICINA, 89822
FONO ESTACION, 89008
CASILLA, 981

VALPARAISO: ERRAZURIZ, 1042
FONO OFICINA, 2919
FONO ADUANA, 7917
FONO EST. BARON, 6425
CASILLA, 1786

CONSULTENOS SIN COMPROMISO

LA CASA IBERA

DE MARTINEZ I CASASUS

SAN PABLO, 1802 — TELEFON, 61345

TOT EL QUE NECESSITI PEL SEU

AUTOMOBIL

FABRICA DE MIRALLS

DE FRANCESC CUCURELLA R.

TALLERS ESPECIALS PER A PLATEJAR,
BISELAR I GRAVAR

Especialitat en miralls de fantasia i venecians

Casa fundada el 1906 — Importació directa

ARGOMEDO, 369

TELEFON, 66601

ATENCIO

CAMISERIES !

PER A MITJONS. ESTADIO
PER A SOQUETS. OLIMPICO

Les millors qualitats • No destenyeixen
Colòrs sòlids

OLIVERI & MATHIESEN LTDA.
FABRICANTS

SAN ISIDRO 1525 TELEFON 53831

Publicitas

NOTICIARI

El món millor de Mr. Winston Churchill

Malaventurat Mr. Churchill! Com nou Saturn que devora els seus fills, molt ens temem que molt aviat, si no s'esmena, haurà devorat la fama i la glòria que, més o menys justificadament, tothom estava d'acord en atribuir-li. I tot pel mateix de sempre: per l'egoisme i per la supeditació tradicional dels ideals als interessos.

Si l'exercici del poder, en el qual polaritzava el patriotisme i la resistència, l'havia afavorit, l'oposició posarà de manifest ràpidament l'enorme magnitud de defectes del seu, per a anomenar-lo d'alguna manera, ideari.

Mr. Churchill i els conservadors anglesos (i els conservadors d'arreu del món que ara, poc sincers o poc atrevits en mig de la general repulsa, no s'atreveixen a manifestar clarament la seva veritable fesomia feixista, i s'emparen en las manifestacions del líder anglès i les destaquen en grans titulars) s'escriueixen davant del cas soviètic, i proclamen, en canvi, les excel·lències de la No-intervenció afavoridora dels feixistes d'Espanya.

Món nou curiós, el de Mr. Winston Churchill! No, és altra cosa que el món vell de la vella concepció britànica, gràcies a la qual ha estat qualificada, ben sovint, de pèrfida la seva Pàtria. És el món vell de la Imperial Albí, des del mirador isolat i alterós de la qual tot es contempla com si fos mancat d'ànima.

Les mateixes invocacions de Mr. Churchill a la llibertat, són altra cosa que paraules buides i sense sentit? Per a Mr. Churchill i els seus "torys" i imperialistes britànics, l'Estat Soviètic no és tan dolent ni perillós pel que té de social i polític com pel que té de gran potència, de possible competidor en el seu pobre món material — per bé que el miratge faci que ells el vegin ben altrament—. Del mateix món que, amb la sola condició que els àpats d'algunes nacions i d'alguns individus puguin ser voluminosos i llurs digestions tranquil·les, Mr. Churchill acceptaria ple de dictadures i de tiranies, d'injustícies i de crims. Per a la mentalitat insular de Mr. Churchill no es tracta, per tant, d'un problema de comunisme, de feixisme o de llibertat, els quals li són indiferents mentre no afectin els seus punts de vista anacrò-

nics, ja que contemplaria impàvid una Europa dividida, trosjada i sotmesa a tota mena de despotismes.

Sortosament, ha arribat a temps la victòria laborista. I per si algú podia tenir-ne algun dubte, les mateixes manifestacions de Mr. Churchill corroboren la justícia de la satisfacció amb què, per part de tots els homes progressius, fou rebuda aquella victòria.

Una disposició de l' Exèrcit Polonès.

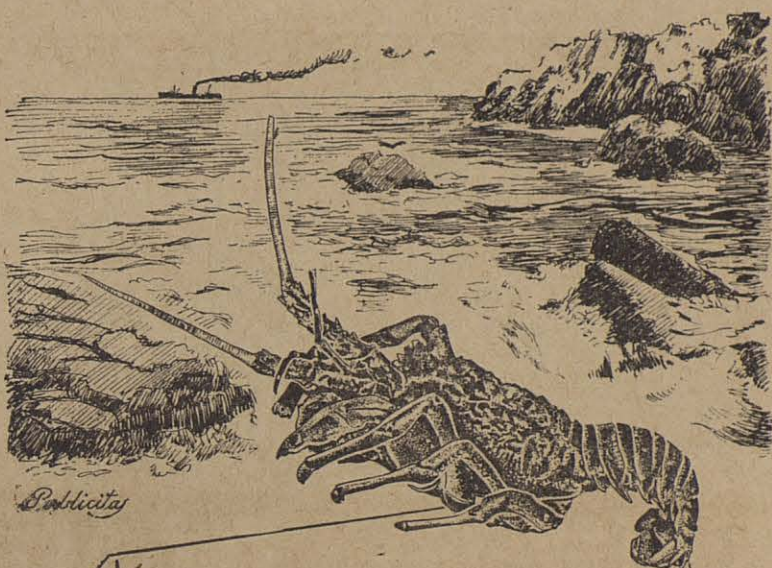
En una ordre dirigida als seus soldats, i després de reconèixer que l'última guerra d'Europa va començar a Espanya on varen lluitar amb gran heroisme els voluntaris de les brigades internacionals, entre ells nombrosos polacs, acaba dient:

"Per tot lo exposat i amb la finalitat de premiar i reconèixer els mèrits dels combatents que varen defensar la llibertat desde els dies de la lluita de la República Espanyola, ordeno:

1º—Es reconeixen les graduacions militars guanyades en el servei de l'Exèrcit Espanyol.

2º—Es considera el seu servei a l'Exèrcit Espanyol i la seva estada a les presons feixistes com servei militar a l'Exèrcit Polonès.

3º—S'ascendeix de grau militar als suboficials polacs de l'Exèrcit Republicà Espanyol.

FORN
"LA BARCELONESA"
DE RAMON BELLA M.

Els seus forns a vapor donen al pa una cocció perfecta.
La nostra especialitat són els xocosos, el pa de llet
i el de motlle.

REPARTIM UNICAMENT A PARTICULARS
AVINGUDA CONDELL 1654 • Telèfon 40568

Publicita

30 ANYS DE PRESTIGI
La Bahía

de Nofre, Vadell i Perez Ltda.
LA CASA DELS MARISCS

ESPECIALITAT EN PLATS A LA CATALANA
MONJITAS 846 TELEFS 32121 - 2 - 3
SANTIAGO

4º—Es concedeix a les famílies dels invàlids dret a participar en el repartiment de terres destinades a la colonització militar.

5º—S'igualarà als combatents polonesos de l'Exèrcit Espanyol amb els soldats de l'Exèrcit Polonès.

6º—Es concedeix als combatents polacs de l'Exèrcit Republicà Espanyol el dret de portar a l'uniforme les condecoracions guanyades a Espanya així com també les insígnies recordatòries.

7º—El General Swierczwski (el general "Walter" de les brigades internacionals) presentarà la nòmina dels combatents polonesos de l'Exèrcit Republicà Espanyol perquè siguin condecorats amb les ordres i medalles a l'heroisme i al sacrifici.

Signa aquesta ordre el Cap Suprem de l'Exèrcit Polonès, Mariscal Rola Zymierski.

Felicitatció als laboristes anglesos.

En ocasió del triomf dels laboristes a les darreres eleccions angleses i un cop coneguda la Declaració formulada pels tres Grans, en finalitzar la Conferència de Potsdam, Solidaritat Catalana remeté el següent cablegrama:

"Mr. Clement Attlee"—Downing Street 10 — Londres.

Solidaritat Catalana felicita el poble britànic pel brillant triomf democràtic laborista - Veu amb satisfacció i agraeix acord de Potsdam repudi règim govern feixista espanyol - Catalunya i democràcia hispànica anhelen restauració seva llibertat sota règim republicà.

Casasses, President - Roses, Secretari".

Mar i Cel

DIPÒSIT I VENDA DE
MARISC I PEIX FRESC

ESPECIALITAT
en LLAGOSTES

DEL MAR
A LA TAULA!

Mercat Model de Providència
LOCAL 23
TELÈFON 490031 • ANEXE 23

Publicitas

Composició del Govern de la República

D'acord amb l'encàrrec del President senyor Martínez Barrios, el senyor Josep Giral ha constituït, després d'àmplies consultes amb tots els sectors de l'emigració, el següent ministeri:

Presidència: Josep Giral.

Estat: Fernando de los Rios.

Justícia: Alvaro de Albornoz.

Finances: August Barcia.

Interior: M. Torres Campaña.

Guerra: General Hernández Sarabia.

Educació: Miquel Santaló.

Marina, Indústria i Comerç: Manuel Irujo.

Emigració: Trifón Gómez.

Sense cartera: Angel Ossorio i Gallardo i Lluís Nicolau d'Olwer.

Secretari de la Presidència: Bernardo Giner de los Rios.

Mèxic reconeix el nou Govern.

L'esperit de llibertat que anima el noble país mexicà s'ha posat de manifest en aquesta ocasió com en totes. Tantost coneguda la formació definitiva del Govern republicà, Mèxic l'ha reconegut oficialment.

S'han creuat amb aquest motiu, entre el canceller mexicà senyor Manuel Tello i el ministre espanyol senyor Fernando de los Rios comunicacions d'amistat veritable i de competència sincera.

Magnífic exemple —com sempre—, el de Mèxic! Cal esperar que ben aviat trobi seguidors, per al bé de la República i per al merescut mal de Franco.

Bar Restaurant

La Querencia

Agustinas 1034, 2.0 pis

Telèfon 64035

BANQUETS

SERVEI A LA CARTA

CUINA INTERNACIONAL

ACTUALMENT GRAN ESPECTACLE AMB
DIFERENTS ARTISTES I L'ORQUESTRA

Hungarian Serenaders

Desde les 9 P. M. fins a la matinada

Un festival

El dia 5 d'aquest mes, organitzat pel Comitè Femení d'Ajut a Catalunya, tingué lloc al local del Centre Català un festival destinat a recollir cabals per a les finalitats d'aquell Comitè. Hi hagueren sessions de cinema, i, segons s'ha manifestat públicament — entre altres mitjans per la Ràdio — s'obtingué un benefici aproximat de set cents pessos.

I un altre

Sempre amb la mateixa finalitat, el Comitè d'Ajut als Patriotes Catalans organitzà, precisament el mateix dia, a la Maison de France, una reunió. Ignorem en aquest cas els resultats econòmics, encara que no dubtem que hauran estat, més o menys, tan falaguers com els obtinguts a l'acte del Centre.

Propòsits mancats

Reconeixem, tanmateix, que l'acte de la Maison de France, pel fet d'haver-hi intervingut elements no catalans, pot haver tingut un caràcter de propaganda, que no tenia el del Centre, dirigit especialment als catalans, és a dir, a elements que és de suposar que ja no cal convèncer.

Quant a l'objectiu primordial proposat en ambdós — el d'ajudar els compatriotes d'Europa que ho necessiten—, ni el fet d'ésser celebrats a la mateixa data — en una mena d'aparent competència — podia afavorir-los, ni la mateixa orientació d'aqueixos actes podia produir res d'extraordinari,

ni les xifres aconseguides no solucionaran, malauradament, res.

Bones notícies

Ens arriben d'uns compatriotes residents a França, per mitjà d'una lletra que adrecen a un compatriota resident ací, la qual apareix publicada íntegrament a "Germanor".

Ens alegrem sempre de la bona sort dels altres, i no cal dir el que ens plau que uns catalans afortunats ens puguin dir que, si no ho han passat esplèndidament, tanmateix no es poden queixar.

L'inconvenient de la publicació de la carta, sense més comentaris, el trobem en la desorientació que pot produir, car el que, sense més antecedents, la llegeixi, és possible que suposi que la situació de les dotzenes de milers de catalans que han passat els sis darrers anys a França ha estat la mateixa de la mitja dotzena de persones que en la carta s'anomenen.

La situació real

Nosaltres — i no som, segurament, els únics — també tenim, fa molt temps, notícies d'Europa. Notícies que han arribat, primer, dels camps de concentració. I dels milers de catalans que han estat traslladats, en condicions terribles, insuportables, a l'infern d'Alemanya. Dels que hi han estat executats. Dels que han contret tota mena de malures i han deixat els ossos als deserts africans. Dels braus lluitadors que, sense altra guia que l'ideal, han realitzat, després de la

**Fabrica de
MITGES
fines**

**DE
MANUEL FRUNS
I FILLS**

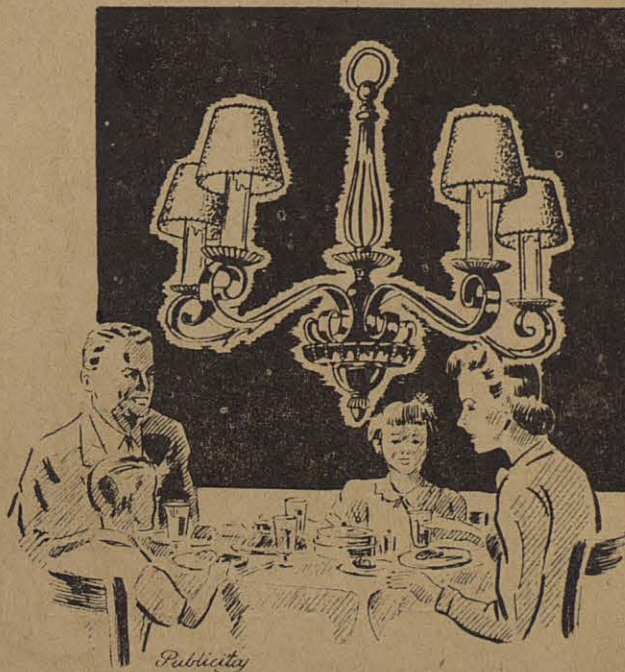
**CUEVAS 1274
CASILLA 4066
TELÈFON 50654**

SANTIAGO

**CREADORS DE LES
FAMOSES MITGES**

**"PARAMOUNT"
"NORMANDIE"
"MITZI"**

Publicitat

**SOCIETAT MANUFACTURERA
DE VIDRES I METALLS**

Cucurella i Cia. Sda.

RECOLETA, 1185 • TELÈFON, 63292 • CASILLA, 3242

feixuga prova peninsular, gestes glorioses, han salvat el prestigi de l'emigració, i han conquerit drets que tots plegats haurem d'agrair-los. De molts milers de companys, en resum, que han passat i passen fam, i fred, i manquen del més indispensable, que no tenen aliments, ni robes, ni sabates, ni savó per a rentar-se, ni fulles per a afeitar-se...

El deure sagrat

¿No fóra hora que, sense més dilacions, ens decidíssim a ajudar, però d'una manera efectiva, veritable, els nostres germans de França?

Cert és que és tard, però de fer-ho tard a no fer-ho...

I si nosaltres diem "fer-ho", és perquè entenem que, fins ara, no s'ha fet res. A tot estirar, i sense ànim de criticar, hem de manifestar noblement i lleial i franca que s'ha fet una paròdia d'ajuda. No aquella ajuda intensíssima, que s'avantposa a tota altra realització; que és abnegada, desinteressada, generosa, que, conscient de la importància d'aquest problema transcendental i gravíssim, de l'obligació moral de resoldre'l, o almenys, de contribuir a la seva solució o al seu millorament amb tots els recursos, no escatima els mitjans, s'hi lliura enterament, amb veritable generositat cristiana i patriòtica...

No podria ser que algun dia, si ens diem patriotes i ens considerem catalans, haguéssim d'avergonyar-nos i haguéssim de penedir-nos?

L'únic camí

Al nostre entendre, pel que fa referència a Xile, cap moviment d'ajuda no serà plenament eficient mentre no estigui centralitzat. Mentre els comitès i comissions que hi funcionen no deixin d'actuar pel seu compte particular i mancomunin els esforços. Mentre el Centre Català, Entitat i autoritat màxima de la nostra collectivitat no s'emprenghi la tasca de reunir els esforços dispersos i de donar-los el seu suport i el seu aval. Mentre el Centre Català no presideixi aquesta tasca, que és d'importància extraordinària i d'urgència extrema. Que tothom ha de reconèixer que no pot ésser resolta a base de festes i de festetes, sinó d'un patriotisme callat i eficaç. I cap organització no està en tan bones condicions com el Centre Català — amb el concurs dels diversos agrupaments catalans — per a portar-la a terme.

El que diem no és una crítica. Es, pel contrari, una pro-

PRESSUPOSTOS — CONSTRUCCIONS

RAMON SANROMA

HUERFANOS, 1164 (Galeria Alessandri) - OF. 41

TELEFON 84318

posició constructiva i concreta, que formulem a tots els compatriotes, a tots els interessats.

No ens mou cap interès particular. Allò que ens preocupa és la finalitat, i, per tal d'aconseguir-la, podem avançar que la nostra col.laboració més entusiasta, estem disposats a demostrar que serà, si arriba el cas, de resultats positius.

Desitgem i esperem que aquesta proposició nostra no caigui en el buit i sigui recollida. Pel bé dels nostres germans dissortats i també — per què no dir-ho? — per no veure'ns obligats, per tal de no restar creuats de braços, a actuar pel nostre compte.

Pel Casal propi del Centre

El diumenge, dia 2 de setembre, tindrà lloc una assemblea extraordinària de socis del Centre Català, convocada per tal de tractar de la constitució d'una Societat Immobiliària, l'objecte de la qual seria l'adquisició d'una propietat per a estatge social.

En la circular-convocatòria corresponent, el Consell Directiu parla de la unió de tots, i remarca especialment que una obra de tal importància no ha d'ésser empresa per un sector determinat, sinó que és necessari que tothom hi col.labori. Aquesta és, al nostre entendre, la condició indispensable perquè aquest i altres problemes puguin ésser resolts favorablement. Es més, creiem que si, prèviament, no es deixen establertes unes bases mínimes, que permetin aquesta col.laboració de tots els sectors, cap obra futura no serà reeixida. Tant de bo que així sigui comprès i que, d'aquesta manera, allò que, només precàriament, és possible gràcies a la bona voluntat, pugui ser-ho plenament, per la comprensió i pel convenciment.

Manifest a l'opinió xilena

Amb la signatura del President del Centre Català, en nom de la collectivitat catalana resident a Xile, i amb les del President del Centro Republicano Español i el Delegat del Govern d'Euzkadi, en representació de llurs respectius connacionals, ha estat fet públic un manifest adreçat a l'opinió xilena per a rebatre els atacs i calumnioses acusacions que alguns elements filofeixistes han llançat darrerament sobre l'emigració antifranquista.

El document ha estat redactat en termes d'alta ponderació i justesa. Ens plau expressar el nostre sincer elogi al Directori del Centre Català per aquesta actuació oportunis-

Materials de Construcció

Castro, 501, cantonada a Toesca Telèfon, 67315

PINTURES NACIONALS I IMPORTADES.

TERRES DE COLORS PER ESTUC.

CALÇ, GUIX, etc, etc.

sima i adequada en defensa de la dignitat dels catalans anti-feixistes.

Commemoració de l'Onze de setembre

En commemoració de la Diada Nacional de l'Onze de setembre, el Centre Català, amb la cooperació de les altres Entitats que integren la nostra collectivitat, ha organitzat un gran Festival de Música i Dansa catalanes, que es celebrarà al Teatre Municipal, a benefici dels nostres compatriotes refugiats a França.

Integren el programa l'Orfeó Català, el grup dansaire del Centre, el tenor Joan Arnó, la pianista Diana Pey i el Quartet vocal Catalunya. Seran interpretades obres d'Albèniz, Granados, Mompou, Morera, Clavé, Nicolau i altres autors catalans.

Estem segurs que tots els nostres connacionals residents a Santiago voldran prestar el seu més entusiasta recolzament a aquesta manifestació patriòtica.

Veus de sirena...

El darrer article de Jordi Arquer publicat a "Germanor" conté, com tots els articles signats per ell, coses curioses, per exemple, com l'advocar, una i altra vegada, per "solucions" de violència per a resoldre —a aquestes altures!— el nostre problema de llibertat nacional; "solucions" de violència que arriben a propugnar, àdhuc, la guerra civil entre catalans.

Fa massa temps que coneixem Jordi Arquer perquè puguem prendre'ns seriosament les elucubracions derivades de la seva imaginació malaltissa. Lamentem, solament, que siguin acollides per publicacions serioses, ja que no es poden invocar, en aquest cas, aquelles raons de tolerància o de respecte a la lliure exposició de les idees, car és solament inconsciència —o pitjor encara, provocació— allò que es

desprèn dels conceptes del sempre "revolucionari" Jordi Arquer.

No podem estar-nos de recordar les manifestacions que es celebraven a l'època heroica del catalanisme. En elles, la veu estrident, generalment amb cert deix exòtic, llençava sempre el crit més extremista, el crit que era considerat "subversivo", predecessor de l'estossinada que es produïa moltes vegades. I no podem defugir el paral·lel sempre que, malauradament, Jordi Arquer és tingut en compte.

El senyor Margarit progressa.

En el darrer número del seu quinzenal (?), el senyor Margarit ens assabenta que la seva redacció té... una taula. I nosaltres que ens pensàvem que AITAL producció del seu intel·lecte la feia al galliner!

VIè. aniversari de l'arribada del "Winnipeg"

La Peña Batibull ha preparat un magnífic programa d'actes en commemoració del sisè aniversari de l'arribada a Xile de l'emigració catalana antifranquista, en el "Winnipeg". Amb aquest motiu, l'estatge del Centre serà convertit en un poble de la nostra terra, Mas Rampinyo, amb els seus carrers, tavernes... i un grandió envelat.

El programa de les Festes és el següent:

Dissabte, 8 de setembre, a les onze de la nit: inaugura-

CONTRA LA CASPA I LA CAIGUDA DEL CABELL

PILOLINA
de TORT GERMANS

AV. B. O'HIGGINS 1751 TELEFON 63054

DEMANEU-LA A TOTES LES FARMACIES DE XILE

FAIXES
I
MODELADORS

Dovita
ALVAREZ

ESTADO 99 • TELEFON 68559
• SANTIAGO •

Publicitas

ció de la Festa per les autoritats del poble; després, gran ball a l'envelat.

Diumenge, dia 9 de setembre. A les onze del matí, la tradicional romeria al Cementiri general per a retre homenatge al recordat President D. Pedro Aguirre Cerda. A la una de la tarda, audició de sardanes, a l'envelat; i a continuació, el gran banquet, presidit per l'Ambaixador del "Winnipeg", senyor Manuel Pujades. A les quatre de la tarda, el quadre escènic de la "Penya Batibull" representarà la famosa opereta "Molinos de Viento". I a les set de la tarda, gran ball a l'envelat.

Per Catalunya!

Continuen amb tota normalitat, a través dels micròfons de la ràdio "La Americana", les audicions de SOLIDARITAT CATALANA, que escampen pels grans espais aquests mots que són, per si sols, el millor programa: "Per Catalunya!". Hi donen una nota simpàtica les nenes Angels Casasses i Maria Rosa Mas; la darrera, malgrat la seva joventut, és ja una notable pianista, que ha prestigiat aquestes audicions amb acurades execucions dels millors compositors mundials.

La campanya dels nostres companys contra Franco i el seu règim vergonyós és justa i implacable, com mereix aquest traïdor. Sabem que té la virtut de fer passar un mal dinar a la "gente bien" amiga de l'Ambaixada. Però també sabem, en canvi, que són molts, moltíssims, els ciutadans de mentalitat clara que escolten les emissions, com ho proven les felicitacions i les adhesions que continuament reben els nostres amics.

I segueixen, com de costum, les evocacions a les nostres personalitats, als nostres costums o efemèrides, als esdeveniments més importants. Darrerament s'han dedicat a Prat de la Riba, a les Festes Majors, a la Pau, i a Aribau i la renaixença catalana.

A les felicitacions que reben els nostres amics ens plau d'afegir-hi, una vegada més, la nostra. Endavant, "Per Catalunya!".

Naixement

Josep Ferrater Mora i la senyora Renée de Ferrater han vist enriquida la seva llar amb l'arribada d'un nen que va néixer el dia 18 d'agost i que es dirà Jaume. Apadrinaran al nou nat els nostres amics Dr. Pompeu Pascual i la senyora

CONSTRUCCIONS
I REPARACIONS

Bonavía Pujol i Cía. Ltda.

SIMON BOLIVAR, 3911 -- TELEFON, 45961

BODEGA: CUEVAS, 1244

Teresina Domènec de Tarragó. A tots ells la nostra enhorabona.

Casament

El dia 26 d'agost varen contreure matrimoni a l'església de Sant Ignasi la senyoreta Judit Lozano amb el senyor Andrés de Aretxabala. Els desitgem moltes felicitats.

Malalts

Han estat malalts els nostres amics Joan Nofre i Ignasi Escalante. Els felicitem pel seu restabliment.

El nostre amic Jaume Blanc va sofrir un accident de treball que li va produir una ferida al cap, de la que també es troba restablert; i finalment el nostre consoci Joan Bauqué s'ha millorat d'una fractura del peu. Ens alegrem del restabliment de tots.

Defuncions

Antoni Forgas, Delegat a Xile d'Acció Catalana i membre del Consell de Solidaritat Catalana, ha rebut la trista nova de la mort, a Catalunya, de la seva mare, la virtuosa senyora Teresa Soubeyre de Forgas. Acompanyem a l'amic en la seva tristesa.

També ha mort a Catalunya, Sant Sadurní d'Anoia, el senyor Tomàs Llop, pare del nostre consoci Antoni Llop. El nostre sentit condol.

FABRICA DE NINES

de BALDOMA i Cía

BLANCO ENCALADA, 2565 — TELEFON, 90434

ASSORTITS ESPECIALS PER A REGALS DE
NADAL, CONVENIENTS A SINDICATS,
INSTITUCIONS, FUNDOS, ETC.

VENDES AL MAJOR I DETALL

CAMISERIA

Busquets

PUENTE, 626

— TELEFON, 66346

ACTUALMENT GRAN LIQUIDACIO

"El Negro y el Globo"

DE PEDRALS I CIA.

CASA FUNDADA L'ANY 1882

ROBA CONFECCIONADA DE TOTA MENA

SASTRERIA — CAMISERIA

Yungay, 2946 — Valparaiso — Teléf. 2534

Tallers Electro Mecanics

DE VICENS PASCUAL I CIA.

10 de Julio, 1052 al 1056

— Teléf. 74461

Servei elèctric d' automòbils atès per un expert tècnic català. — Especialitat en cotxes europeus, dinamos, clàxons i tota mena de recanvis.

TECHO ACANALADO

VENCEDOR

(M. R. Año 1935)

FONTOVA y FONT LTDA

Fabricantes

Calle Los Minerales 137 (ex-Costa) — Negrete

Correo 17 — Teléfono 60141

CONCHALI

Fàbrica de Mobles Colonials

Lord Cochrane, 565

Teléf. 66567

JOAN GRAMUNT MIR

MIDES ACURADES

COLL Y Cia. Ltda.

CONFECCIONS

EXCLUSIVES

SASTRERIA

Moneda, 926

Teléf. 65392

SANTIAGO

FABRICA DE TEIXITS DE PUNT

CHILOE, 1296

TELEFON, 52626

LA FLOR DE AMERICA

DE JOAN PERIS

ESPECIALITAT EN ARTICLES D'ESPORT

VENDES AL MAJOR I DETALL

**ELS
VINS**

Horera

**SON ELS
PREFERITS**

Publicitar

VICUÑA MACKENNA 1216
TELEFON 50701